

τ' ανάβλεμμα

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ ΡΑΦΗΝΑΣ

ΦΥΛΛΟ 34^ο ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2017

Ανάβλεμμα: κοίταγμα ψηλά, κοίταγμα ξανά, με άλλη ματιά, με άλλη θεώρηση

✿ Με λάβωσε σα σαϊτιά
κυρά τ' ανάβλεμμά σου

✿ Είναι τ' ανάβλεμμά του πιο σκληρό
κι' από το πυρό μαχαίρι του

Κ. Παλαμάς

✿ Κι' η κόρη με τ' ανάβλεμμα
σέρνει τα παλικάρια

Δημοτικό (της αγάπης)

καλώς ανταμώθηκαμεν...

Φίλες και φίλοι,

Σ' αυτό «τ' ανάβλεμμα» υπάρχουν οι ξεχωριστές εκδηλώσεις του Λυκείου των Ελληνίδων Ραφήνας από τον Μάιο του 2017, ανοιξιάτικες και καλοκαιρινές κυρίως. Είναι εξορμήσεις, εκδρομές, όπως αυτή στην **Ανατολική Ρωμυλία**, συμμετοχές της μικρής και μεγάλης χορευτικής ομάδας σε φεστιβάλ χορού στην Ελλάδα (**φεστιβάλ Ξάνθης**) και στο εξωτερικό (**Μπουζάου της Ρουμανίας**). Κι όλες έγιναν για τη διάδοση της παράδοσης, που το Λύκειο των Ελληνίδων πιστά και με σεβασμό υπηρετεί.

Η περιήγηση στην Ανατολική Ρωμυλία-Θράκη, καθώς και το φεστιβάλ χορού στην Ξάνθη, αλλά και το συνέδριο του Λυκείου των Ελληνίδων στην Ξάνθη, έδωσε αφορμή για το κείμενο του «**Θράκα ιππέα**». «**Η Ελληνική μόδα εμπνέεται από την λαϊκή παράδοση**» είναι μια άλλη αναφορά στις παραδοσιακές παλιές φορεσιές, όπου «**οι καταγραφές**» βοηθούν να τις γνωρίσουμε και να τις ταξινομήσουμε.

Οι λαογραφικές σελίδες αναφέρονται στη «**μαντική**». Οι παιδικές σελίδες θα περπατήσουν τους μικρούς μας φίλους σ' ένα **μοναστήρι**, ενώ σε μοναστήρια μνημεία μάς παραπέμπει το κείμενο «**των Ακοιμήτων**». **Νέα απ' όλο τον κόσμο** υπάρχουν για τη γυναίκα και το παιδί, καθώς και οι πάμπολλες εκδηλώσεις του Λ.Ε. Ραφήνας στην τελευταία σελίδα με τίτλο «**Λυκείου δραστηριότητες**».

Κι η Ραφήνα έχει, όπως πάντα, τη δική της, ιδιαίτερη θέση «στ' ανάβλεμμα». Αυτή τη φορά με **βιώματα και ακούσματα συντοπίτη μας από τα χρόνια της γερμανικής Κατοχής**.

Είναι μεγάλη χαρά και ικανοποίηση για μας, στο Λύκειο των Ελληνίδων Ραφήνας, που μπορούμε να επικοινωνούμε μαζί σας με «τ' ανάβλεμμα», μια εκδοτική δημιουργία με πολύ μεράκι και πολλή αγάπη φτιαγμένη...

Η σύνταξη

Το συγκεκριμένο τεύχος του περιοδικού «τ' ανάβλεμμα» είναι αποκλειστική χορηγία του Οργανισμού Λιμένος Ραφήνας, που στηρίζει τον πολιτι-

σμό στον τόπο μας. Το Λύκειο των Ελληνίδων Ραφήνας ευχαριστεί τον ΟΛΡ για τη δωρεά. Ιδιαίτερα ευχαριστεί την διευθύνουσα σύμβουλο, κ. Κατερίνα Αδαμοπούλου για την αναγνώριση του έργου του Λυκείου, το αγκάλιασμα της εκδοτικής μας προσπάθειας και την άμεση ανταπόκριση στο αίτημά μας για συμπαραστάση και στήριξη του Λ.Ε. Ραφήνας από τον ΟΛΡ. Τέτοιες χειρονομίες και τέτοιες συμπεριφορές ενισχύουν και ενθαρρύνουν το εθελοντικό μας έργο!!

Η Πρόεδρος και το ΔΣ του Λ.Ε.Ραφήνας

28η Οκτωβρίου 2017

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

- Το Λύκειο των Ελληνίδων Ραφήνας ευχαριστεί και ευγνωμονεί τον Ευεργέτη του, κ **Αθανάσιο Μαρτίνο** που συνεχίζει να το στηρίζει. Χάρης στη δική του συμπαραστάση, το Λ.Ε. Ραφήνας αναπνέει και επιβιώνει.

- Ευχαριστίες οφείλει το Λ.Ε.Ρ. και στον Φοροτεχνικό **Γεργάσιο Παπαδόπουλο** που καλύπτει αφιλοκερδώς τα οικονομικά και φοροτεχνικά του θέματα.

- Ευχαριστεί και τον δικηγόρο, **Αιμιλιανό Κοτσώνη** για τις νομικές συμβουλές του.

- Το Λ.Ε.Ρ. ευχαριστεί επίσης την κ. **Καίτη Σπυροπούλου**, επίτιμο μέλος του, που αφιλοκερδώς διδάσκει, εδώ και πέντε χρόνια, ραπτική σε μαθήτριες του Λ.Ε.Ρ. Στην αξιοσύνη της και την αδιάκοπη δουλειά της οφείλονται πολλές από τις φορεσιές της ματιοθήκης του. Μεγάλη, σημαντική και πολύχρονη η προσφορά της!

- Ευχαριστεί ακόμη την κ. **Βάνα Σταυροπούλου** για τη δωρεά επίπλων και παραδοσιακών ρούχων στην Ιματιοθήκη του.

Το Λύκειο ενίσχυσε οικονομικά:

- Τα μέλη του ΔΣ και η κ. **Κούγκλη Μαρία** εις μνήμην **Γεωργίου Σαριδάκη**

- Η **Αναστασία Κάλφογλου** και η **Χριστίνα Παναγιώτου** εις μνήμην **Κάριν Διαμαντή**

- **Κατερίνα Σιούτα - Παπαδοπούλου, Ελένη Σταύρου**

«**Τ' ανάβλεμμα**»: περιοδική έκδοση του Λυκείου των Ελληνίδων Ραφήνας.

- Εθνικής Αντιστάσεως 34, 190 09 Ραφήνα

- τηλ.: 22943 03612 - e-mail: lykellrafinas@gmail.com

Επιμέλεια περιοδικού: **Χριστίνα Παναγιώτου - Δακτυλίδη**

Δημιουργικός σχεδιασμός: **Φωτεινή Αλεξιάδου**

Ομάδα σύνταξης: **Αναστασία Κάλφογλου, Κατερίνα Σιούτα - Παπαδοπούλου, Εύη Γκατσοπούλου,**

Άννα Ραπτοπούλου, Άννα Κυριακάκη - Συνοδινού,

Ελένη Καμάρα, Χριστίνα Παναγιώτου - Δακτυλίδη

Διανέμεται Δωρεάν

Εξώφυλλο: Παρέλαση της χορευτικής ομάδας του Λ.Ε.Ρ. στο διεθνές φεστιβάλ χορού, στο Buzău της Ρουμανίας.

Νέα από την Ελλάδα και απ' όλο τον κόσμο Ενημερώσεις και Στατιστικά Στοιχεία

Αγαπητές φίλες,

Αρχίζοντας την καινούργια σεζόν σας εύχομαι καλή επιτυχία, υγεία σε σας και στις οικογένειές σας και δύναμη για εθελοντική δουλειά, για πρόοδο, ανάπτυξη και προσφορά του Λυκείου των Ελληνίδων, κεντρικού και παραρτημάτων.

Το καλοκαίρι μια φίλη μου, που ήρθε από τη Σάμο, μου έκανε δώρο μια κούπα του Πυθαγόρα. Με αφορμή αυτό το δώρο έψαξα να βρω τι είναι αυτή η κούπα. Βρήκα ενδιαφέρουσα την προέλευσή της και θέλω να σας το κάνω γνωστό. «Πρόκειται για ένα έξυπνο κύπελλο κρασιού που έφερε μια γραμμή που καθόριζε το όριο πλήρωσης και ένα αξονικό ή καμπύλο σιφώνιο. Όταν κάποιος το γέμιζε υπερβολικά, η στάθμη του υγρού κάλυπτε το σιφώνιο και άδειαζε αυτόματα. Θεωρείται εφεύρεση του Πυθαγόρα (6ος αι. π.χ.) που ήθελε να διδάξει στους μαθητές του την αναγκαιότητα τήρησης του μέτρου στις ζωές μας. Λέγεται και κούπα του δικαίου γιατί εκφράζει τις βασικές αρχές του δικαίου (της ύβρεως και της νεμέσεως). Όταν το μέτρο ξεπεραστεί (ύβρις) δεν χάνονται μόνο όσα ξεπέρασαν το όριο αλλά και όσα έχουν αποκτηθεί μέχρι τότε» (Νέμεσις).

Πηγή: Ήρων ο Αλεξανδρεύς, «Πνευματικά»

Φίλες μου,

Το μέτρο που ήθελε να διδάξει ο Πυθαγόρας βλέπουμε σήμερα μέσα στην καθημερινότητά μας, πόσο αναγκαίο είναι για την ανθρωπότητα. Στις 5 Ιουνίου ήταν η παγκόσμια ημέρα Περιβάλλοντος, η οποία καθιερώθηκε την 15η Δεκεμβρίου 1972 κατά την διάρκεια της Α' Διάσκεψης για το Περιβάλλον, που έγινε υπό την αιγίδα του Ο.Η.Ε. στη Στοκχόλμη. Ένας από τους τομείς δράσης του Λυκείου των Ελληνίδων είναι η προστασία του περιβάλλοντος και η προώθηση της πολιτικής της αειφόρου ανάπτυξης. Αν δεν προστατεύσουμε το περιβάλλον, τα παιδιά μας και τα εγγόνια μας, οι επίγονοί μας, δεν θα μπορούν να χαρούν και να ζήσουν

όπως είχαμε την τύχη εμείς. Καθημερινά διαβάζουμε για ακραία καιρικά φαινόμενα. Καλοκαίρι 2017 Βλέπε Πορτογαλία-Ελλάδα. Πυρκαγιές. Αμερική, Τυφώνες. Ατυχήματα, ρύπανση Σαρωνικού. Χάνονται ανθρώπινες ζωές και περιουσίες γιατί δεν θέλουν οι ιθύνοντες να μειώσουν τα κέρδη τους για την προστασία του πλανήτη μας. Το περιβάλλον εκδικείται.

Ως Έφορος Τμήματος Γυναίκας και Παιδιού και με αφορμή την 12η Ιουνίου, Παγκόσμια Ημέρα κατά της Παιδικής Εργασίας, θέλω να σας γνωρίσω ότι στην Ελλάδα 50.000 ανήλικα παιδιά δουλεύουν σε βιοτεχνίες, εργοστάσια, μαγαζιά, αγροτικές εργασίες, επαιτεία και δουλειά στο δρόμο. 10.000 παιδιά εγκαταλείπουν την υποχρεωτική εκπαίδευση και χάνουν το δικαίωμά τους σ' ένα μέλλον ίσων ευκαιριών.

Η παιδική εργασία; Σύμφωνα με την UNICEF, σχεδόν ένα στα έξι παιδιά, ηλικίας 5-14 ετών στον κόσμο, εμπλέκονται σε μορφές παιδικής εργασίας. 171 εκατομμύρια παιδιά εργάζονται σε ορυχεία, λατομεία και άλλους επικίνδυνους χώρους δουλειάς ή με επικίνδυνα υλικά. Σύμφωνα με την UNICEF, 73 εκατομμύρια από τα εργαζόμενα παιδιά είναι ηλικίας κάτω των 10 ετών. Κάθε χρόνο τουλάχιστον 22 χιλιάδες παιδιά σκοτώνονται σε εργατικά δυστυχήματα.

Οι χώρες που κρατούν τα σκίπτρα της παιδικής εργασίας είναι οι χώρες της Ασίας, οι χώρες του Ειρηνικού και οι χώρες της Αφρικής. Λυπάμαι που ο χώρος της στήλης αυτής δεν επιτρέπει για περισσότερες αναλύσεις στα διάφορα θέματα, αλλά, μπορούμε να δώσουμε μια ενημέρωση, πληροφόρηση και τροφή για σκέψεις, στα θέματα της καθημερινότητας που αφορούν τις γυναίκες και τα παιδιά και για τα οποία εργάζεται το Λύκειο των Ελληνίδων. 🍀🍀🍀

Κασαγκούνα. Νοριτίτσι φορεσιά. Μεγάλα Καλύβια Θεσσαλίας. (Παρέλαση στο Μουσείο Καρόιτσας 1970)

Γράφει η Άννα Κυριακάκη Συνοδινού, ιστορικός - αρχαιολόγος

Ο Θράκας ιππέας και η ταύτισή του με τον Άγιο Γεώργιο

Στο πλαίσιο των πολυποίκιλων εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων του Λ.Ε.Ραφίνας σχεδίασε και πραγματοποίησε τα τελευταία χρόνια δύο εκδρομές στις αλψμόντες πατρίδες. Στην πρώτη εκδρομή, το Καλοκαίρι του 2014, επισκέφθηκε την Ανατολική Θράκη, την «αυλή» της Κων/ης, και στη δεύτερη, το Πάσχα του 2017, την πάλαι ποτέ Ανατολική Ρωμυλία, στην σημερινή Βουλγαρία και Θράκη στην αρχαιότητα. Κατά την διάρκεια των εκδρομών αυτών, εντύπωση μου προξένησε ο τεράστιος αριθμός αναθηματικών αναγλύφων πλακών με αναπαράσταση του επονομαζόμενου Θράκα ιππέα, ίσως ενός από τα πιο αινιγματικά πρόσωπα που αναφέρονται στην μυστηριακή λατρεία των Θρακών. Γοητευμένη και συγκινημένη από την ταύτισή του με τον Άγιο Γεώργιο στα μεσοβυζαντινά χρόνια, θέλησα να μάθω περισσότερα, τα οποία και σας μεταφέρω.

Στις μαρμάρινες αυτές πλάκες παριστάνεται ο Θράκας ιππέας, ως έφιππος που φοράει μακρύ χιτώνα και λεπτή χλαμύδα που κυματίζει επάνω στους ώμους του. Στα περισσότερα από αυτά παρουσιάζεται επίσης να τρέχει προς τα δεξιά και να τρυπάει με την λόγχη του ένα ζώο με χαρακτηριστικά που μοιάζουν με τον δράκοντα των παραμυθιών, αλλά και με τις Λάμιες των λαϊκών μύθων. Δεν είναι λίγες οι φορές που ο ιππέας συνοδεύεται από κάποιο σκύλο, όπως αυτός που βρέθηκε στις αρχές του προηγούμενου αιώνα στο χωριό Δογάνοβο της ΝΑ Βουλγαρίας. Ένας άλλος ιππέας είναι πέτρινο ανάγλυφο λαξευμένο σε ύψος 23 μέτρων πάνω σε έναν βράχο περίπου 100 μέτρων κοντά στο βουλγαρικό χωριό Μαντάρα στην ΒΑ Βουλγαρία, από το οποίο πήρε το όνομά του. Ο ιππέας απεικονίζεται εδώ πάνω σε ένα άλογο, σε φυσικό μέγεθος, να κρατάει με το ένα χέρι το χαλινάρι του αλόγου του και να σκοτώνει με το δόρυ που κρατάει στο άλλο χέρι ένα λιοντάρι το οποίο κείται κάτω από τα μπροστινά πόδια του αλόγου. Πίσω από τον ιππέα ακολουθεί ένας σκύλος, ενώ μπροστά πετάει ένας αετός. Αν και πολλοί επιστήμονες πιστεύουν ότι η δημιουργία του αναγλύφου ανάγεται στον 8^ο αι. μ.Χ. και απεικονίζει κάποιον Βούλγαρο χάνο, πιθανότατα τον Τέρβελ, δεν είναι λίγοι και εκείνοι, ακόμα και Βούλγαροι, που θεωρούν ότι ο ιππέας της Μαντάρα

απεικονίζει τον βασικό θεό των αρχαίων Θρακών, τον γνωστό ως Θράκα ιππέα.

Σύμφωνα με τον Αχιλλέα Σαμοθράκη, τον ιστορικό και για χρόνια ερευνητή της θρακικής προϊστορίας, ο «Θραξ Ήρως» είναι ένας θεός σωτήρας και θεραπευτής στον οποίον απηύθυναν γενικά ευχές, όχι μόνο για τον εαυτό τους, αλλά ακόμη και για τα ζώα και τις καλλιέργειές τους. Για τους αρχαίους Θράκες και ιδίως για τους γεωργικούς πληθυσμούς θεωρούνταν όχι μόνο γιατρός, αλλά και κτηνίατρος, δηλαδή κύριος θεραπευτής και προστάτης των ζώων για τα οποία ήταν υπεύθυνος και προστάτης από τις κάθε είδους αρρώστιες.

Η μυστηριώδης αυτή θεότητα σε αναθηματικές πλάκες που κατά καιρούς έχουν εντοπισθεί σε διάφορες περιοχές της θρακικής επικράτειας φέρει και άλλα προσδιοριστικά επίθετα, όπως: **άγιος αρχηγέτης, επήκοος, θαυματουργός, θεός, ισχυρός, καταχθόνιος, κύριος, πάτριος, πατρώος, προπύλαιος, σώζων, σωτήρ**, ενώ σε αντίστοιχα πλακίδια της εποχής της ρωμαϊκής κυριαρχίας στη Θράκη βρίσκουμε τα λατινικά ονόματα: **augustus, deus, divus, dominus, invictus, sanctus**. Σύμφωνα με πηγές μέχρι το 1958 είχαν βρεθεί σε ολόκληρη την Θράκη 1128 αναθηματικά ανάγλυφα και σχετικές επιγραφές, καθώς γράφει ο αρχαιολόγος Λιουμπομίρ Τσόνεφ, ενώ στα Βαλκάνια τα πέτρινα αυτά ανάγλυφα ξεπερνούν τις πέντε χιλιάδες.

Ο καθηγητής Ντ. Ντέτσεφ θέλει τον Θράκα ιππέα, ως θεό καταχθόνιο και ψυχοπομπό που οδηγεί τις ψυχές των νεκρών στον Άδη και φροντίζει για την εκεί διαμονή τους, κάτι αντίστοιχο με τις ιδιότητες του ψυχοπομπού Ερμί. Την εκδοχή αυτή ο Ντέτσεφ βασίζει στους βωμούς που απεικονίζονται στα ανάγλυφα δίπλα από τον ιππέα που προορίζονταν κατά την γνώμη του για τις θυσίες των συγγενών του νεκρού προς εξιλέωση της ψυχής του, η οποία συμβολίζεται με την μορφή φιδιού που βρίσκεται περιτυλιγμένο γύρω από ένα δένδρο. Αν ισχύει αυτή η εκδοχή, ο θεός αυτός είναι και θεός θηρατικής ανθρώπινων ψυχών, αλλά και θεός καταχθόνιος και κάτοχος των υπό την γη πλούτων (άρα και Πλούτωνας) και βέβαια της γονιμότητας, αλλά και του φωτός.

και λαϊκές δοξασίες

Ο Θράκας ιππέας συναντάται και με την ονομασία Κύριος. Η λέξη Κύριος ήταν συνηθισμένη δίπλα στα ονόματα των μεγάλων και αγαπητών θεών των Θρακών. Έτσι συναντάμε στις επιγραφές, ΚΥΡΙΩ ΔΠ, ΚΥΡΙΑ ΗΡΑ, ΚΥΡΙΩ ΑΠΟΛΛΩΝΙ, και όταν αναφέρονται σε αυτόν, τον ονομάζουν ΚΥΡΙΩ ΗΡΩΙ. Πολλοί ταυτίζουν τον Θράκα ιππέα ή Κύριο Ήρωα με τον Ρήσο, τον γιο του Ηιονέα, βασιλιά του Παγγαίου. Ο Όμηρος στην δέκατη ραψωδία της Ιλιάδας (Γ' στιχ. 434 - 442) περιγράφει την άφιξη του Ρήσου με τους Θράκες του στην Τροία κατά το τελευταίο έτος του πολέμου φέρνοντας μαζί του τα κάπαστρα σαν χιόνι άλογά του, το από χρυσό και ασήμι άρμα του και από τα ίδια υλικά φτιαγμένα υπέροχα όπλα του. Ο Ρήσος, ο οποίος σκοτώθηκε την ίδια νύκτα της άφιξής του από τον Διομήδη, ενώ ο Οδυσσεύς του άρπαξε τα άλογα, λατρευόταν μέχρι τον 3ο αιώνα μ.Χ από το θρακικό φύλο των Βησσών της Ροδόπης και πίσω από τα ονόματα Ρήσος και Κύριος Ήρωας θεωρούν ότι κρύβεται η ίδια μεγάλη θεότητα των Θρακών, αυτή του Διονυσίου Σαβαζίου ή Βάκχου. Στον επίλογο της τραγωδίας «Ρήσος» του Ευριπίδη (στιχ. 967 και εξής) ο Ρήσος γενόμενος ανθρωποδαίμων της διονυσιακής πομπής θα είναι για πάντα προφήτης του Βάκχου κρυμμένος στα σπύλαια του Παγγαίου... θα προλέγει τα μελλούμενα και θα στέλνει τη θεία φώτιση στους προφήτες του για τους οποίους θα είναι σεβαστός θεός. Ο Κωνσταντίνος Κουρτίδης στο έργο του «Ιστορία της Θράκης», σύμφωνα με στοιχεία που παραθέτει μας πληροφορεί ότι και σε άλλα μέρη, όπως για παράδειγμα στην Λήμνο και την Θάσο, αλλά και σε περιοχές της Μικράς Ασίας, έχουν εντοπισθεί δείγματα λατρείας του Θράκα ιππέα.

Οι Βούλγαροι μετά τον εκχριστιανισμό τους, το 863 μ.Χ., επί αυτοκράτορος Μιχαήλ του Γ' προκειμένου να εδραιωθεί ευκολότερα η νέα θρησκεία διατήρησαν τη λατρεία του Θράκα ιππέα στο πρόσωπο του Αγίου Γεωργίου που σκοτώνει τον δράκο. Η αναπλήρωση των βυζαντινών τέχνης, Μαρία Βασιλίνα, γράφει σχετικά: «Η παλαιότερη παράσταση με τον Γεώργιο του 6ου αι. τον δείχνει ως αξιωματούχο, δηλαδή με την επίσημη στολή του και όχι με την στρατιωτική. Μόλις τον 11ο αι. εμφανίζεται ως δρακοντοκτόνος, οι δε παλαιότερες εικόνες αυτού του τύπου τον δείχνουν φιδοκτόνο.» Πιθανόν, ο άγιος να δέχτηκε την επίδραση λαϊκών μύθων που είχαν επιζήσει προφορικά από την αρχαία εποχή, όπου αναφέρονται ένα σωρό δρακοντοκτόνοι ήρωες. (Δράκων = φίδι στα αρχαία ελληνικά)

Ενδιαφέρουσα μαρτυρία για τη σχέση των παλαιών απεικονίσεων του Θράκα ιππέα και της μορφής του Αγίου Γεωργίου είναι μια εικόνα που βρέθηκε στη Σωζόπολη στις αρχές του 20^{ου} αι. Στην ξύλινη πλάκα, που είναι παλαιότερη του 17^{ου} αι., ο Άγιος Γεώργιος απεικονίζεται με δόρυ να πολεμά έναν δράκο. Στην πλάτη του έχει τόξο και φαρέτρα, μοτίβο που δεν βρίσκεται σε άλλη εικόνα του Αγίου και θυμίζει τον Θράκα ιππέα. Ο αγιογράφος φαίνεται ότι ήξερε και συνειδητά αντέγραψε τα παλαιά πρότυπα.

Δεν μας κάνει εντύπωση λοιπόν που ο Άγιος Γεώργιος είναι από τους βασικότερους και σημαντικότερους αγίους στην Βουλγαρία. Μάλιστα η τυχαία εύρεση των αναθηματικών αναγλύφων είχε ως κατάληξη να κτίζονται εκκλησίες προς τιμήν του, ενώ κάποιοι άλλοι νόμιζαν ότι ήταν εικόνες του. Οι Βούλγαροι λένε: «**Ξεχωριστή η ημέρα του Πάσχα, αλλά πιο ξεχωριστή του Αγίου Γεωργίου.**» Σύμφωνα με τις λαϊκές δοξασίες ο Άγιος Γεώργιος έχει τεράστια επίδραση στη ανάπτυξη των φυτών, στη ζωή και στην υγεία των ανθρώπων. Κυριαρχεί στα χωράφια και τα κοπάδια και από εκείνον εξαρτάται η γονιμότητά τους. Ιστορίες και θρύλοι διηγούνται πως φεύγει τον Ευαγγελισμό (25 Μαρτίου) για να γυρίσει τα χωράφια και επιστρέφει στη γιορτή του, την ημέρα του Αγίου Γεωργίου. Την ημέρα αυτή το γεύμα περιλαμβάνει αρνί. Επιλέγεται συνήθως το πρώτο αρνί που γεννήθηκε την Άνοιξη, το οποίο στολίζουν με ένα στεφάνι και το σφάζουν στον ανατολικό τοίχο του σπιτιού ή δίπλα στο τζάκι, έθιμο που φέρνει τα ίχνη των αρχαίων ειδωλολατρικών θυσιών. Οι νέοι μαζεύουν τρυφερούς βλαστούς στα δάση και στους κάμπους και στολίζουν τις πόρτες και τα κατώφλια των σπιτιών και των στάβλων. Πράσινοι βλαστοί τοποθετούνται στα παπλώματα των παιδιών και οι νέοι εργνήιδες στολίζουν τις πόρτες των αγαπημένων τους κοριτσιών. Τα θεραπευτικά βότανα διατηρούνται κατά την διάρκεια της χρονιάς σαν γιατρικό.

Ολοκληρώνοντας την προσπάθειά μου να απαντήσω στα ερωτηματικά που μου δημιουργήθηκαν σχετικά με αυτόν τον γενναίο και αινιγματικό Θράκα ήρωα και την ταύτισή του με «**των αιχμαλώτων ελευθερωτήν και των πτωχών υπερασπιστήν, ασθενούντων ιατρόν... μεγαλομάρτυρα Γεώργιον**» παραθέτω ένα

βουλγάρικο τραγούδι που λέει: Χαρούμενος ξεκίνησε, θυμωμένος επέστρεψε δεν ξεφύτρωσαν τα καλοκαιρινά φυτά, δεν έδωσαν καρπό τα χειμερινά και έκανε προσευχές στο Θεό: «Δώσε μου Θεέ, δροσιά, καλή δροσιά, ψιλή βροχή. Τον άκουσε ο Κύριος και του έδωσε καλή δροσιά, ψιλή βροχή.»

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ✦ ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ: Λεξικόν Ιστορικών & Γεωγραφικών της Θράκης
- ✦ ΚΩΣΤΑΣ ΘΡΑΚΙΩΤΗΣ: Λαϊκή πίστη και λατρεία στη Θράκη
- ✦ ΙΔΡΥΜΑ ΜΕΛΕΤΩΝ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ ΤΟΥ ΑΙΜΟΥ: Συμπόσια Λαογραφίας
- ✦ UNESCO WORLD HERITAGE: The Thracian God - Rider. The Mantara Horseman
- ✦ ΜΠΚΛΕΝΑ ΙΒΑΝΟΒΑ: Εκχριστιανισμένα αρχαία ιερά στην Βουλγαρία
- ✦ Π. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ: Αρχείο Θρακικού Λαογραφικού και Γλωσσικού Θησαυρού - Θρακικά
- ✦ Θ. ΛΥΜΠΕΡΑΚΗΣ: Θεοί και Ημίθεοι των Θρακών του Παγγαίου

Γράφει η δημοσιογράφος Ελένη Καμάρα

...στα ίχνη της λαϊκής παράδοσης

Οι λαογραφικές καταγραφές συνδέονται άρρηκτα με το έργο και την προσφορά του Λυκείου των Ελληνίδων για τη διάσωση των πολιτισμικών αποθεμάτων της πατρίδας μας και τη διάδοσή τους στην ελληνική κοινωνία. Από την ίδρυσή του, το 1911, τροφοδότησαν πτυχές του, όπως ο χορός, το τραγούδι, η ενδυμασία, ανέδειξαν τις προγονικές ελληνικές αξίες και λειτούργησαν σαν μηχανισμός αφύπνισης της εθνικής συνείδησης.

«Η κραυγή που γροικάς δεν είναι δική σου. Μιλούν οι αρίφνητοι πρόγονοι με το στόμα σου», στοχάζεται ο Καζαντζάκης στην Ασκητική του.

Η Ακαδημία Αθηνών, σε πρόσφατη επιστημονική Ημερίδα του Κέντρου Ερεύνες της Ελληνικής Λαογραφίας, κατέδειξε την αξία της επιτόπιας έρευνας ως βασικό διαχρονικό εργαλείο στην καταγραφή του παραδοσιακού πολιτισμού. Η παρουσία του αντιπροέδρου της Βουλής, ακαδημαϊκών και πανεπιστημιακών ερευνητών υπογράμμισε τη σπουδαιότητα που έχει ο (θεσμοθετημένος) ρόλος της επιτόπιας έρευνας στη λαογραφική καταγραφή, από τη γέννηση της Λαογραφίας μέχρι σήμερα. Ιδιαίτερος επισημάνθηκε η ευχέρεια που παρέχει στον ερευνητή, για συμμετοχική παρατήρηση στην ορθή και σωστική καταγραφή του υλικού.

Σε μια εποχή που οι παγκόσμιες προκλήσεις δοκιμάζουν τις αντοχές και τις αξίες των λαών, σίμερα προβάλλει επιτακτικότερη η ανάγκη να διασωθούν και οι τελευταίοι φορείς του λαϊκού πολιτισμού, που τρέφουν την εθνική ζωή. Οι φωνές που θα ενδυματώσουν τη σύγχρονη γενεά να ξεπεράσει την ελληνική κρίση και να διαγράψει μια νέα τροχιά, βασισμένη σε ρεαλιστικούς στόχους, διατηρώντας όμως τα πολιτισμικά της γονίδια.

Ο διορατικός νους της ιδρύτριας του ΛτΕ, Καλλιρρόης Παρρέν, αναζήτησε, από την πρώτη φάση του Λυκείου, τη συνέχεια των κοινωνικών δεδομένων στα παλαιότερα βιώματα του ελληνικού λαού.

Την περίοδο εκείνη η Ελλάδα εκσυγχρονίζεται και στην Αθήνα πνέει ευρωπαϊκός αέρας, με... γαλλική εσάνς. Η ηρωική φουστάνελα αν έχει αναχθεί σε εθνικό σύμβολο, βυθίζεται εν τούτοις σταδιακά στη λήθη μαζί με τους

αγωνιστές της. Ωστόσο, παρά την αστική διείσδυση, οι εθνικές ιδιαιτερότητες που εξέθρεψαν γενιές, αποδεικνύονται ανθεκτικότερες. Έπειτα από μια μακρά περίοδο ζυμώσεων, ο λαϊκός πολιτισμός «νομιμοποιεί» τη θέση του στο νέο κοινωνικό γίγνεσθαι. Ένας πολιτισμικός πλούτος από ήθη, έθιμα, τραγούδια, χορούς, ιστορία, θρύλους, τέχνη, αρχιτεκτονική, τα οποία συντηρούνται ήδη και διαφυλάσσονται χάρη στο λαϊκό ένστικτο, αποκαλύπτεται.

Η ίδρυση της επιστήμης της Λαογραφίας το 1884, από τον πρωτοπόρο καθηγητή Νικόλαο Πολίτη θεμελίωσε την έρευνα για τη μελέτη της λαϊκής παράδοσης και χάραξε ορίζοντες για τους νεότερους συνεχιστές, όπως ο Γεώργιος Μέγας, με μεγάλη συμβολή στην επιστημονική οργάνωση της επιτόπιας έρευνας και καταγραφής και ο Δημήτριος Λουκάτος, ο οποίος εγκαινίασε το δρόμο της αστικής ή σύγχρονης Λαογραφίας.

Το ΛτΕ ξεκινά δυναμικά την ιστορική του πορεία με το ζωντάνεμα των εθνικών χορών, επισημαίνοντας μάλιστα τη διαχρονική συνέχεια μεταξύ αρχαιότητας-βυζαντίου και νεότερου ελληνισμού. Αθηναίες αστές γόνιμοι ιστορικών οικογενειών, με σημαία τον εθελοντισμό, ανταποκρίνονται στο κάλεσμα της Παρρέν και τίθενται στην υπηρεσία της παράδοσης. Οργανώνουν τα Ανθεστήρια στο Ζάππειο, την πρωτομαγιά του 1911, μια μεγαλοπρεπή γιορτή, όπου δροσερές κοπέλες με αρχαιοπρεπείς ενδυμασίες, εντυπωσιάζουν το αθηναϊκό κοινό με καλαματιανούς, κλέφτικους και άλλους ελληνικούς χορούς. Αρχικά, οι χοροί ήταν ελάχιστοι. Προκύπτει λοιπόν η ανάγκη να συγκροτηθεί ένας πυρήνας, ως βάση για το επωαζόμενο χορευτικό ρεπερτόριο του Λυκείου. Παράλληλα, συλλέγονται και οι πρώτες ενδυμασίες, πρωτότυπες και αντίγραφα με απώτερο σκοπό τη δημιουργία ενός μουσείου ενδυμασιών. Η επιτόπια καταγραφή, υπό μορφή αποστολών για τους χορούς δεν είναι απόλυτα γνώστη.

Η προσωπικότητα που σφράγισε τη χορευτική φυσιογνωμία του Λυκείου, επί σαράντα χρόνια, υπήρξε ο Χαράλαμπος Σακελλαρίου. Χοροδιδάσκαλος, καθηγητής της Γυμναστικής Ακαδημίας και ερευνητής. Θεωρείται πρωτοπόρος, διότι κατέγραψε ο ίδιος στις πηγές τους, χορούς, μουσική και λόγια, τα οποία συμπεριέλαβε στην έκδοση ενός βιβλίου το 1940, με τίτλο «50 ελληνικοί χοροί».

Ο Σακελλαρίου μπαίνει στο Λύκειο περίπου το 1912. Συλλέγει πρωτογενές χορευτικό υλικό από χωριά της Ελλάδας και από κοντινές περιοχές πέριξ των Αθηνών, συχνάζει σε στέκια με παραδοσιακούς οργανοπαίχτες και παρακολουθεί συστηματικά χορευτές διαφόρων Συλλόγων. Ο ίδιος αναφέρει, «τρία και περισσότερα χρόνια επέρασαν

Καταγραφές

έως ότου τακτοποιήσω τους κρητικούς χορούς, μεταβαίνων τακτικότερα εις τα «Κρητικά» του Πειραιά, όπου εσύχναζαν τότε όλοι οι Κρήτες Μακεδονομάχοι, οι οποίοι εχόρευαν διαφορετικά ο ένας από τον άλλον». Το 1953, το ρεπερτόριο αριθμεί 35 χορούς.

Η ανάγκη για τον εμπλουτισμό των παραστάσεων με νέες ομάδες χορών από διάφορες γεωγραφικές περιοχές οδηγεί το 1960 στο πρώτο κύμα εξορμήσεων στην επαρχία. Καταγράφονται επιτόπου χοροί, τραγούδια, έθιμα, ενδυμασίες. Έμπειρα στελέχη του Λυκείου, οι κυρίες Ευαγγελία Μίχαλου και Ιωάννα Γενναροπούλου, αλλά και μια ενθουσιώδης ομάδα νέων της Χ.Ο., με βαθιά λυκειακή συνείδηση, ανάμεσά τους, οι Γιάννης Ζέρβας, Ιωάννα Παπαντωνίου, Νίκος Τριανταφύλλου, Βάσω Ζέρβα, Φοίβος Ανωγειανάκης, ακολούθως η Ρένα Λουτζάκη και ο Λευτέρης Δρανδάκης οργάνουν την Ελλάδα, βιώνουν εμπειρίες, μαγνητοφωνούν, σημειώνουν και φωτογραφίζουν.

Από τις παλιές καταγραφές προέκυψαν τοπικοί χοροί από τη Γουμένισσα, το Δρυμό Θεσσαλονίκης, ο χορός «της Μαρίας», «Βρυσούδα», «Τάστρι κι του φεγγαράκι», «τάι-τάι», προμαχιώτικοι χοροί, «Ίσος Καλύμνου». Το 1965, νέες αποστολές σε Κύθηρα, Νιγρίτα, Άνω Κλεινές, Άνω Ορεινή, Σουφλί, Άγιο Αθανάσιο Δράμας, ενισχύουν το ρεπερτόριο με τους χορούς «Σφαρλίς», «Μουσταμπέικος», «Καγκελυτός» κ.ά. Το 1962, επί προεδρίας Χρ.Καλλία, καταρτίστηκε ο πρώτος ερευνητικός σχεδιασμός με παραμέτρους. Το

εγχείρημα ξεκίνησε πιλοτικά από την Εύβοια, στην Κύμη και την Αγία Άννα.

Σύμφωνα με τον καθηγητή του Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Γιάννη Ζέρβα, πρόεδρο του συλλόγου Φίλων του Λυκείου των Ελληνίδων και χοροδιδάσκαλο, το υλικό των πρώτων αποστολών συγκεντρώθηκε τότε, αλλά δεν υπήρχε καλή γνώση της μεθοδολογίας. Η προσέγγιση των πηγών έγινε με την εμπειρική μέθοδο και όχι συστηματοποιημένα, ώστε το υλικό να μπορεί να αρχειοθετηθεί. «Απλωθήκαμε στην Ελλάδα στην πρώτη ύπαρξη (των πληροφοριών), την αυθεντική. Καταγράφαμε το υλικό για να το χρησιμοποιούμε σε παραστάσεις και καλούσαμε ανθρώπους και ομάδες αυθεντικές να χορεύουν. Δεν τα αποτυπώσαμε όμως όλα, τεχνικά». Στον τομέα της ενδυμασίας, τα πολύτιμα ευρήματα από τις επιτόπιες έρευνες και η συστηματική μελέτη της Ιωάννας Παπαντωνίου, ως συνέχεια της ρομαντικής περιόδου της Αγγελικής Χατζημιάλη, αποκατέστησαν αστοχίες και διόρθωσαν λάθη του παρελθόντος. Η συμβολή της έχει αναγνωριστεί ως καθοριστικής σημασίας για τη δημιουργία και την εξέλιξη του Μουσείου Ιστορίας της Ελληνικής Ενδυμασίας. Ένα εξαιρετικό μουσικοχορευτικό και ενδυματολογικό υλικό διαφυλάσσουν επίσης τα, πάνω από 50, παραρτήματα του ΛτΕ, με το ιδιαίτερο ύφος και χαρακτήρα κάθε τόπου.

Το 1966, ο Λευτέρης Δρανδάκης αναλαμβάνει το τμήμα της Χ.Ο. και την καλλιτεχνική διεύθυνση του Λυκείου. Βαθύς γνώστης με μεγάλη εμπειρία στην επιτόπια έρευνα, συγκέντρωσε πλούσιο υλικό χορών και εθίμων, με σκοπό να αρχειοθετηθούν σαν βασικά ντοκουμέντα για τις επερχόμενες γενιές. Όπως εξηγεί η Έφορος Λαογραφικού Αρχείου, κ. Αθηνά Συναρέλλη, ενεργό μέλος της Χ.Ο. και δασκάλα χορού, «Η δισκογραφία του Λυκείου είναι βασισμένη σε καταγραφές με ηχητικά ή οπτικά ντοκουμέντα του Λ. Δρανδάκη καθώς και καταγραφές ανθρώπων νεότερων έως σήμερα. Το υλικό έχει εγκριθεί από τον επικεφαλής της Χ.Ο. ως αξιόπιστο και έχει ήδη ξεκινήσει η διαδικασία μεταγραφής του σε σύγχρονη τεχνολογική μορφή. Αυτό που θα προκύψει θα αξιολογηθεί από επιστημονικό κλιμάκιο (κατά τα πρότυπα του Λαογραφικού Τμήματος της Ακαδημίας Αθηνών) ώστε να μπορεί να αξιοποιηθεί. Όλα αυτά είναι σε φάση εξέλιξης». Πρόκειται για ένα στόχο υψηλών απαιτήσεων, εφάμιλλο με την ψηφιοποίηση του αρχείου του Μουσείου Εθνικής Ενδυμασίας.

Το ΛτΕ καλείται και πάλι να πρωτοπορήσει, με ένα άλμα προς τη συστηματική επιστημονική καταγραφή και μελέτη. Να δημιουργήσει υποδομή, με σύγχρονα τεχνικά μέσα, ειδικούς επιστήμονες, αλλά και άτομα που θα αφοσιωθούν σε αυτό τον σκοπό, με στόχο να διασφαλίσουν την εγκυρότητα και τον έλεγχο, ώστε να μην παραποιηθεί ή χαθεί η πληροφορία στην πρωτογενή πηγή.

Ο καθηγητής Γ. Ζέρβας, από τους παλαιόμαχους ερευνητές και χορευτές του Λυκείου, συνδράμοντας στο έργο του ΛτΕ προς αυτή την κατεύθυνση, αναπτύσσει τα τελευταία χρόνια, μέσα από σεμινάρια, τα είδη της επιστημονικής έρευνας, τις μεθόδους και τους κανόνες δεοντολογίας που πρέπει να τηρούνται για ακριβέστερο αποτέλεσμα κατά την επιτόπια έρευνα. «Χρειάζονται άνθρωποι φωτισμένοι, με υπευθυνότητα, που σέβονται την παράδοση», τονίζει, «να γίνει συστηματική καταγραφή με επιστημονικά κριτήρια και μεθοδολογικούς κανόνες, ώστε το παραδοσιακό υλικό να αποτυπωθεί με απόλυτη ακρίβεια, χωρίς προσωπικές εκτιμήσεις, συναισθήματα και διαστρεβλώσεις της αλήθειας, να αρχειοθετηθεί και να περάσει στις επόμενες γενιές».

Βιβλιογραφικές Πηγές: Πρακτικά 5ης Συνάντησης Προέδρων, Εφόρων και Δασκάλων Χορού, Νοέμβριος 1998

η χορωδία του Λυκείου

Γράφει η Σωσώ Λέου, υπεύθυνη της Παραδοσιακής Χορωδίας Ενηλίκων του Α.Ε.Ρ.

Μουσικό ταξίδι στις άκρες του Ελληνισμού

Μια ξεχωριστή παράσταση με τίτλο «Μουσικό ταξίδι στις άκρες του Ελληνισμού», παρουσίασε η χορωδία ενηλίκων παραδοσιακού τραγουδιού του Λυκείου Ελληνίδων Ραφίνας, στις 14 Μαΐου 2017, στο αμφιθέατρο του Γυμνασίου-Λυκείου Ραφίνας.

Με κέφι, ζωντάνια και ενθουσιασμό οι χορωδοί, υπό την διεύθυνση του καταξιωμένου μουσικού και δασκάλου Χρίστου Τσιαμούλη, έδωσαν τον καλύτερο εαυτό τους ερμηνεύοντας έναν κύκλο τραγουδιών από την ακριτική Ελλάδα, την Ελλάδα της διασποράς και τις αλψιμόνιτες πατρίδες. Ένα μοναδικό μουσικό οδοιπορικό, με παραλογές, ακριτικά και ιστορικά, τραγούδια της αγάπης, της ξενιτιάς, της θάλασσας.

Τη χορωδία συνόδευαν, εκτός από τον ίδιο τον μαέστρο Χρίστο Τσιαμούλη, που έπαιξε ούτι, οι εξαιρετικοί μουσικοί Νίκος Αγγελόπουλος στο λαούτο, Στέφανος Δορμπαράκης στο κανονάκι και Στέλιος Μαργαρίτης στο βιολί. Λαμπρά δείγματα υψηλής μουσικής αρτιότητας και μελωδικής εκφραστικότητας, πλημμύρισαν την κατάμεστη αίθουσα, ξύπνησαν καρπούς και συναισθήματα, συγκίνησαν και ταξίδεψαν νοσταλγικά το κοινό στο χρόνο, σε τόπους μακρινούς και αγαπημένους. Συρτά και ζωναράδικα από τη Θράκη, τη γη που γέννησε τον Ορφέα και τη διονυσιακή λατρεία.

Παλληκάρια μου Δερβενιώτικα και Βαρλιώτικα τι με βλέπετε κι μαραίνεστε - μένα η μάνα μου μ' αρραβώνιασε πέρα στη Σκυθιά και στην Ταρταριά.

Αφηγηματικά αλλά και τραγούδια της αγάπης από την περιοχή της Μαύρης Θάλασσας, της Κων/πολης και της θάλασσας του Μαμαρά. Κορυφαία στιγμή της συναυλίας η ερμηνεία της παραλογής «Ο Κωνσταντίνος ο μικρός», με προέλευση από την Τρίγλια της Προποντίδας, την πατρίδα των προσφύγων, που έφτιαξαν τη σημερινή Ραφίνα. Σπανιότατη εκδοχή του πανελληνίου άσματος της Αρετής και του Κωνσταντή, καταγεγραμμένο, ποιητικά και μουσικά, από τον ερευνητή Γεώργιο Παχτίκο, στα 1905, με την πληροφορία:

«Άδεται σπανιότατα εν Τριγλεία της Προύσης υπό των γραιών-Υπαγόρευσις Χριστουδουλίνας Α. Χαΐτα» και βρίσκεται στο σπουδαίο βιβλίο του, πηγή πληροφοριών για όσους μελετούν το δημοτικό τραγούδι, «260 Δημώδη ελληνικά άσματα»:

*Ο Κων/νος ο μικρός ο μικροπαντρεμένος
το Μάν μπλιά εφύτρωσε.....
το Μάν γυναίκα πήρε.
το Μάν τον ήλθεν η γραφή.....
να πάγει στο σεφέρι...*

Τραγούδι από τον Πόντο με τον χαρακτηριστικό θρήνο του Ποντιακού Ελληνισμού για τον χαμό της Βασιλεύουσας:
*Ν' αϊλί εμάς και βάι εμάς
οι Τούρκ' την Πόλ' επαίραν*

Από την καταλυτική και απόκοσμη Καππαδοκία ο λατρευτικός μύθος του καβαλάρη δρακοκτόνου Άη Γιώργη, καθώς και άλλα που περιγράφουν τη θλίψη και τον καημό της ξενιτιάς και του αποχωρισμού.

Απόψε τα μεσάνυχτα σπκώθηκα να γράψω...

το πουλάκι μου, σπκώθηκα να γράψω τρυγονάκι μου...

Δροσεροί και φρέσκοι σκοποί από την νησιωτική Ελλάδα, την Κύπρο και την Κάτω Ιταλία με την χαρακτηριστική γκερκάνικη διάλεκτο.

Η χορωδία του Λυκείου μας στα καλύτερά της!

Ένα από τα πρώτα τμήματα που δημιούργησε το Λύκειο Ελληνίδων Ραφίνας 23 χρόνια πριν, η χορωδία υπηρετεί μέχρι και σήμερα με πάθος, πίστη και πραγματική αφοσίωση το ελληνικό δημοτικό τραγούδι. Σπουδαίοι μουσικοί και ερευνητές της παράδοσης δίδαξαν σ' αυτήν μεταφέροντας τις γνώσεις και την εμπειρία τους, με πρώτο τον αείμνηστο Θεοφάνη Σουλακέλλη και στη συνέχεια τους Βαγγέλη Κώτσου, Χρυσόστομο Μητροπάνο, Χρήστο Σταύρου και σήμερα τον Χρίστο Τσιαμούλη.

Με έμπνευση την αγάπη για το παραδοσιακό τραγούδι και συνδυατικό κριό τη φιλία και συλλογικότητα, που καλλιέργησε και ισχυροποίησε η μακροχρόνια κοινή προσπάθεια, τα μέλη της χορωδίας με μεράκι, υπομονή και επιμονή, ανασύρουν από τη λήθη ένα προς ένα τα διαμάντια της πλούσιας ελληνικής δημοτικής μουσικής παράδοσης. Μελετούν, μαθαίνουν το νόημα και τη σημασία των ρυθμών και των μουσικών δρόμων, αφομοιώνουν τους στίχους και τις μελωδίες, μέσα σε κλίμα μέθεξης και ψυχικής ευφορίας.

Έτσι εκδηλώσεις είναι ένας τρόπος να μοιραστούν όλο αυτό τον πλούτο με τον ευρύτερο κοινωνικό περίγυρο.

Υλοποιούν έτσι και έναν από τους βασικούς σκοπούς του Λυκείου μας, που είναι η διάσωση και διάδοση κάθε πτυχής του ελληνικού λαϊκού πολιτισμού, θεμελιώδη στοιχεία του οποίου είναι η μουσική, το τραγούδι, ο χορός.

ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΧΟΡΩΔΙΑΣ ΜΕ ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΗ ΣΕΙΡΑ: Βιάδη Ηρώ, Βιτσαρόπουλος Μιλτιάδης, Γεωργουτσάκου Μαργαρίτα, Γκαλάκου Ευαγγελία, Καλλιμάνη Μαρία, Καμάρα Ελένη, Κανελοπούλου Νότα, Καζάντζαλη Ευφροσύνη, Κατσαούνου Καίτη, Καϊμένου Άννα, Λανάρας Λάμπρος, Λέου Σωσώ, Μαλάμη Άννα, Μαρούλη Βάσω, Μινάρδος Στέλιος, Μπογατζή Κυριακή, Παναγιώτου Χριστίνα, Παύλου Χρήστος, Ραπτοπούλου Άννα, Σνιοράκης Ευτύχιος, Στέλλα Μάρω, Τσακίρη Φωτεινή, Χαλκιάς Γιώργος.

Γράφει η δημοσιογράφος Ελένη Καμάρα, μέλος της χορωδίας του Λ.Ε.Ρ.

Χρίστος Τσιαμούλης

ο δάσκαλος της χορωδίας του Λυκείου των Ελληνίδων Ραφίνας

Στους κύκλους της παραδοσιακής μουσικής, τον αποκαλούν «πατριάρχη». Για μας, στη χορωδία του Λυκείου των Ελληνίδων Ραφίνας, ο Χρίστος Τσιαμούλης είναι ο δάσκαλος και εμπνευστής μας, που μαζί του εδώ και τρία χρόνια αναζητούμε γνήσια δημοτικά ακούσματα και στίχους και προσπαθούμε να πετύχουμε το αυθεντικό άγγιγμά τους. Ένας αφοσιωμένος δάσκαλος που, σαν στοργικός γονιός καθοδηγεί τους μαθητές του, μέσα από μελωδίες και αρχικούς σκοπούς, να ανακαλύψουν πτυχές του εαυτού τους, ανασύροντας ο καθένας πατρογονικές μνήμες.

Η προσφορά και το έργο του Χρίστου Τσιαμούλη προσθέτουν άλλο ένα σημαντικό κεφάλαιο στην ιστορία της χορωδίας του ΛΕΡ, που επί 23 χρόνια υπηρετεί αφοσιωμένα το παραδοσιακό τραγούδι στη Ραφίνα. Οι μαθητές της, άλλοι με παλαιές μνήμες απ' όταν ιδρύθηκε και άλλοι με πρόσφατα βιώματα. Όλοι όμως μιλούν την ίδια γλώσσα, νοιώθουν το ίδιο σκίρτημα κάθε φορά μπροστά στην άγνωστη μελωδία και, με εφηβικό ενθουσιασμό, μοιράζονται τη νέα γνώση που προκλητικά, αλλά και γοητευτικά ανοίγεται μπροστά τους.

Γαλουχημένοι από στιβαρές προσωπικότητες της βυζαντινής και δημοτικής μουσικής παράδοσης, (Θ. Σουλακέλλης, Β. Κώτσου, Χρ.Μητροπάνος, ο Χρ. Σταύρου), με ισχυρά θεμέλια, σήμερα έχουν την τύχη να ακολουθούν αυτό τον σπουδαίο δάσκαλο, τον Χρίστο Τσιαμούλη, μέγιστη αξία στο χώρο παραδοσιακής μουσικής, με βαθιά Βυζαντινή παιδεία και πολυσχιδές έργο.

Μουσικός, συνθέτης, δεξιότηχης στο ούτι και το νέι, οργανοπαίχτης παραδοσιακών οργάνων, τραγουδιστής, τραγουδοποιός, ψάλτης, ο δάσκαλος της παραδοσιακής χορωδίας του Λ.Ε.Ρ. είναι ένας πραγματικός μάστορας, που συνδυάζει το έντεχνο τραγούδι με την παραδοσιακή μουσική. Με βασικές μουσικές σπουδές στο Εθνικό Ωδείο Αθηνών, Βυζαντινή Μουσική στο Ωδείο Σκαλκώτα, μαθήτευσε και συνεργάστηκε με μεγάλες μορφές της έντεχνης και παραδοσιακής μουσικής, όπως ο Μ. Θεοδωράκης, ο Μ. Χατζηδάκης, ο Δ. Σαββόπουλος, η Δ. Σαμίου, ο Χρ. Αηδονίδης, Γ. Σαραγούδα κ.α. Κοιτάζοντας πίσω στο χρόνο, διαπιστώνει κανείς μια αδιάλειπτη πορεία περίπου σαράντα ετών, με ανατροπές και πολλούς σημαντικούς σταθμούς. Ο νεαρός αστός, που, από το κλασικό μουσικό περιβάλλον του «βούτφε» κυριολεκτικά στην κολυμπήθρα της δημοτικής παράδοσης και έταξε τον εαυτό του και την εξέλιξή του στην υπηρεσία της. Μοιραίος για την απόφασή του στάθηκε ο ήχος του αείμνηστου δεξιότηχην σαντουριέρη Τάσου Διακογιώργη, στο περίφημο «Τζιβαέρι 'μανέ».

Η Ελλάδα τον γνώρισε με τις «Δυνάμεις του Αιγαίου», το 1985, ένα νεανικό συγκρότημα που ξάφνιασε την μεταπολιτευτική ορμή με τον ξεχασμένο(;) ήχο του

παραδοσιακού μακεδονικού συρτού «Μίλο μου κόκκινο».

Ακολούθησε προσωπική διαδρομή με δισκογραφία και επαγγελματικές συνεργασίες με εκπροσώπους της παραδοσιακής μουσικής από την παλαιότερη και νεότερη γενιά, μουσική για το θέατρο, τον κινηματογράφο, συναυλίες στην Ελλάδα, την Κύπρο και στο εξωτερικό. Όμως, τα μουσικά στοιχεία του Αιγαίου με τα περάσματα από τη στεριανή Ελλάδα στις μικρασιατικές ακτές και την ενδοχώρα τράβηξαν το ενδιαφέρον και τη ματιά του ανήσυχου μουσικού και τραγουδοποιού. Ερευνά ξεχασμένους σκοπούς, με βαθιά ιστορική προέλευση και προσπαθεί να τους διατηρήσει, «Το Αιγαίο είναι η μάνα του ελληνικού πολιτισμού» λέει, «η ηπειρωτική Ελλάδα και η Μικρασία έχουν κοινή καταγωγή και κοινό μουσικό πολιτισμό» και επισμαίνει «η Βυζαντινή μουσική είναι η βάση για να εκτιμήσεις το δημοτικό τραγούδι, αλλά και το σιμρνέικο, το τούρκικο, το αράβικο».

Δύο έντυπες εκδόσεις, η πρώτη «Ρωμοί συνθέτες της Πόλης», μαζί με τον Π.Ερευνίδη και η δεύτερη, το «Αριθμητικό Τροπικό Σύστημα» (της τροπικής μουσικής, δηλ. των εκκλησιαστικών ήχων και των μουσικών δρόμων της ανατολής «makam») αποτυπώνουν το ερευνητικό και θεωρητικό έργο του Χρίστου Τσιαμούλη, για την καταγραφή του μουσικού υλικού και τη συστηματικότερη μετάδοσή του στις νεότερες γενιές. Σήμερα διδάσκει στο Ωδείο Αθηνών και στο Τμήμα Μουσικολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών. Μαθητές του είναι διακεκριμένοι μουσικοί και τραγουδιστές της δημοτικής μουσικής και ο ίδιος απολαμβάνει τη συνεργασία του μαζί τους. «Πρέπει να παραδώσουμε στην επόμενη γενιά, θα πει, για να προσθέσει, «Η εμπειρία πρέπει να μοιράζεται και όχι να κρύβεται». Αγαπητή μορφή του μουσικού παραδοσιακού χώρου και αναγνωρισμένος σε όλη την Ελλάδα και το εξωτερικό, ο δάσκαλος της χορωδίας του Λ.Ε.Ρ., Χρίστος Τσιαμούλης προσδίδει ένα ειδικό βάρος με τη διδασκαλία του στη μουσική ταυτότητα του Λυκείου των Ελληνίδων Ραφίνας. Δημιουργικός, αναδεικνύει με παραστάσεις επιπέδου το έργο της χορωδίας και με αστείρευτη αγάπη και υπομονή καθοδηγεί και εμβαθύνει μέσα στη μουσική. «Η μουσική είναι ένα μυστήριο...» λέει χαρακτηριστικά, «και πρέπει να το σεβαστούμε». 🌸🌸🌸

Γράφει ο Θανάσης Γιακουβάκης

Η αποχώρηση των Γερμανών Πρώτη ημέρα απελευθέρωσης στη Ραφήνα, αρχές Οκτωβρίου 1944 «Βιύματα και Ακούσματα»

Βούιξε ο τόπος στη Ραφήνα.. Οι Γερμανοί φεύγουν! Αδειάζει η Πελοπόννησος, αδειάζουν τα νησιά, όπου ν'άσαι θα 'ρθει και η δική μας σειρά. «Ναι ρε Μήτσο», τ' άκουσε στο ράδιο ο δικός σου. «Μακάρι, μακάρι», απαντά ο Κωστής.

Σιγά σιγά όμως το βουπό γίνεται νέο, ο ψίθυρος γίνεται ειδηση. Τίποτε δεν μπορούσε να σταματήσει την καταγίδα.

Και να! Σε δύο τρεις μέρες ο τελάλης του χωριού, στις δέκα το πρωί περίπου, άρχισε να διαλαλεί. Ο Γερμανός διοικητής και ο πρόεδρος του χωριού ειδοποιούν τους χωριανούς ότι την επόμενη στις 12 το μεσημέρι, όλοι οι κάτοικοι της Ραφήνας, άνδρες, γυναίκες και παιδιά, πρέπει να βρίσκονται στα σταυροδρόμια του χωριού και μακριά από ψηλά κτίρια.

Τι ήταν αυτό πάλι; Άλλοι το πήραν πονηρά. Μήπως μας μαζεύουν ξανά; Δεν ήταν άλλωστε μακριά και το «μπλόκο της Ραφήνας» που είχε προηγηθεί. Άλλοι πιο ψύχραιμοι σκέφτηκαν μήπως ανατινάξουν το οχυρό στο λόφο της Παναγίτσας στη Ραφήνα και δεν θέλουν από την δόνηση να σκοτωθούν άνθρωποι. Μάλλον οι πιο ψύχραιμοι είχαν δίκιο.

Πράγματι την επομένη, όπως είχαν ειδοποιηθεί οι χωριανοί, μαζεύτηκαν στα σταυροδρόμια και περίμεναν. Στις 12 παρά, μια κόκκινη φωτοβολίδα έλαμψε στον ουρανό και αμέσως μετά μια δόνηση, σαν σεισμός, τάρραξε τον τόπο. Ένα ντουμάνι από χόμο, ξύλα, πέτρες, σίδηρα έφτασε μέχρι τα μεσούρανα. Ακολούθησε και δεύτερη και τρίτη μικρότερη. Πριν κουρνιαδίσει η σκόνη και ο ορυμαγδός, μια πράσινη φωτοβολίδα έλαμψε στον ουρανό δείχνοντας ότι όλα τελείωσαν. «Ευτυχώς, μικρό το κακό», είπε κάποιος. Η νύκτα κύλησε ήσυχα. Το πρωί, πριν χαράξει η μέρα, ένα βουπό ακούγεται από τη μεριά του οχυρού. Βλέπω τον πατέρα μου να προσπαθεί να δει κάτι, από τα χαράγματα του παραθύρου. Δεν υπήρχαν εμπόδια τότε, όλα γυαλί ήταν μπροστά του. Και τι μας λέει; Μια φάλαγγα Γερμανικά αυτοκίνητα κατέβαιναν από το οχυρό προς το ρέμα. Δεν υπήρχε γέφυρα τότε στο ρέμα της Ραφήνας. Σαν το φίδι περνάει στο δρόμο, που είχε καλαμιές και από τις δύο μεριές, μέχρι σχεδόν το γήπεδο. Πίσω από τις καλαμιές ήταν τα περιβόλια του Καβαλάρη, του Μπερτόλη, από τη μια μεριά και από την άλλη του Νικήτα του Κυριακίδη και του πτόμαρα Δημήτρη του Μισοκοίλη. Το κομβόι έφτανε από την Παναγίτσα μέχρι το γεφυράκι της πλατείας. Για να μπει στην πλατεία τότε υπήρχε ρέμα, τώρα είναι υπόνομος. Εκεί σταμάτησαν οι Γερμανοί μέχρι να ξεμερώσει. Μόλις έφεξε καλά, ξεκίνησαν για το μεγάλο ταξίδι.

Στο χωριό δεν ακουγόταν ψίθυρος. Νεκρική σιγή. Όταν ο ήλιος ανέβηκε ένα καλάμι και περισσότερο, άρχισαν να βγαίνουν κάποιοι δελά-δελά. Αντάμωναν και έδιναν τα χέρια. «Φύγανε, φύγανε» έλεγαν με χαρά και συγκίνηση. Στις γωνιές του χωριού μαζεμένοι άνδρες και γυναίκες δεν

είχαν ξεθαρρέψει ακόμη περισσότερο. «Στα τσακίδια» λέει μια γειτόνισσα, «στα τσακίδια». Μια άλλη, πιο ήρεμη, απαντά καλοσυνάτα: «Μάνα τα γέννησε και αυτά τα παιδιά, άλλοι τα βάζουν, τα μεγάλα συμφέροντα, τι φταίει αυτά, Σοφία μου;» «Στον αγύριστο» συμπληρώνει η τρίτη από την παρέα, στον αγύριστο. Και πήραν το δρόμο για την πλατεία της Ραφήνας.

Δεν πέρασε πολλή ώρα και στην πλατεία μαζεύτηκαν αρκετοί άνδρες, γυναίκες και παιδιά, πολλά παιδιά. Οι μεγάλοι άρχισαν παρέες-παρέες να συζητούν για το μετά. Τι θα γίνει μετά; Και ξαφνικά όλοι μαζί άρχισαν να τραγουδούν τον Εθνικό μας Ύμνο, πολλές φορές και ξανά και ξανά. Δεν χόρταιναν. «Την καμπάνα παιδιά, την καμπάνα» λέει ο Μάστρο Κύριλλος, ο σιδεράς. Καμιά δεκαριά νέοι τρέχουν στη καμπάνα, που ήταν εκεί, όπου τώρα το παρκάκι στη Ραφήνα, μεταξύ ΟΤΕ και εκκλησίας, δεμένη με μια αλυσίδα σε δύο σίδηρα σε σχήμα λάμδα. Άρχισαν να κτυπούν και δεν σταματούσαν, πότε ο ένας και πότε ο άλλος. Και τότε η πλατεία γέμισε κόσμο, πολύ κόσμο.

Μια ομάδα από κυρίες και κοριτσόπουλα άρχισαν να ψέλνουν το «Τη Υπερμάχω» και όλες μαζί προχωρούν προς την εκκλησία. Η εκκλησία ήταν ξύλινη, σοφραντισμένη, εκεί που είναι τώρα το κτίριο του ΟΤΕ. Το λένε, το ξαναλένε, δεν χορταίνουν. Από μέσα από την εκκλησία ακούγονται ψαλμωδίες. Χώνομαι και κοιτάω. Άλλες κυρίες μπροστά στην Παντοβασιλίτσα κάνουν παράκληση. Ξεχωρίζω τη φωνή της κ. Χαρίκλειας Σταθάτου να λέει «Σε ικετεύω την Χεχαριτωμένη».

Κόντευε μεσημέρι ή μάλλον είχε περάσει. Ο κόσμος αραίωσε λίγο-λίγο και από το μεγάλο πεύκο (ήταν ένα πολύ μεγάλο πεύκο εκεί που είναι τώρα ο Μαρινόπουλος, αλλά κοντά στο δρόμο) φαίνεται μια μοτοσυκλέτα. Όσο ζύγωνε, διακρίνεται καθαρά ένας αντάρτης με χιαστί σφαίρες στο στήθος και ένα ντουφέκι στον ώμο. Σταματά στην πλατεία, εκεί που ήταν η Εμπορική Τράπεζα. Τρέξανε αρκετοί, να τον προϋπαντήσουν. Πρώτος έφτασε ο Θανάσης Πιστικίδης. Τον γνώριζα καλά, γιατί στο καφενείο τους με κερνούσε υποβρύχιο. Έτσι λέγαμε τη βανίλια τότε. Εμείς οι μικροί, τα πιτσιρικά ήμασταν μακριά, ούτε ακούγαμε αλλά και ούτε ξέραμε από αυτά που λέγανε. Σιγά-σιγά η παρέα μεγάλωνε. Ξαφνικά από το Μεγάλο Πεύκο στο δρόμο φάνηκε ένα φορτηγό γεμάτο παλληκαράκια, άλλα με όπλα, αλλά χωρίς και τραγουδώντας μπαίνουν στην πλατεία. Έχουν δύο σημαίες στο φορτηγό, μια Ελληνική και μια Κόκκινη. Σταματούν για λίγα λεπτά στη πλατεία και μετά συνεχίζουν τραγουδώντας να κάνουν τον γύρο του χωριού. Δε πρόλαβε να χυθεί το πρώτο αμάξι και στο δρόμο φαίνεται και ένα δεύτερο, μικρότερο, αλλά με την ίδια σύνθεση. Περιέργως, αυτό το αυτοκίνητο δεν είχε καθόλου σημαία. Το βλέπει η κυρά Ουρανία η Σμυρνιά και φωνάζει: «Πού είναι η σημαία σας; Σταθείτε, σταθείτε». Τρέχει στο σπίτι της δίπλα στη πλατεία και φέρνει μια σημαία και ένα κοντάρι. Η σημαία δεν ήταν μπλε, μωβ

Αρχείο Θανάση Γιακουβάκη. Δεκαετία 1950
(Εκθεση φωτογραφίας Δήμου Ραφίνας-Πικερμίου, 2016)

δίνει, την δένουν στο αυτοκίνητο και ξεκινούν για το ίδιο δρομολόγιο τραγουδώντας, για να μεταφέρουν το χαρούμενο μήνυμα και σε άλλα γειτονικά χωριά.

Πέρασε πια η ώρα. Θάταν απόγευμα. Μια δυνατή φωνή που ακουγόταν από το τελευταίο σπίτι μέχρι το Μόντε Κάρολο και τη Μύτη της Γριάς, φωνάζει: «Ντίνοοοο». Ήταν σύνθημα για όλους μας ότι ήρθε η ώρα να μαζευτούμε στο σπίτι. Η φωνή της κυράς Ελένης της Παράσχου, που φώναζε το γιο της. Αυτή η μέρα όμως δεν ήταν σαν τις άλλες, δεν ήταν ίδια, ήταν ατελείωτη.

Βλέπω κόσμο μαζεμένο εκεί που είναι το γραφείο του ξενοδοχείου «Κοράλι». Τότε το έλεγαν «Εθνικόν» και το γραφείο ήταν γραφείο. Τρέχω και τι βλέπω. Το θείο Χρυσό (τότε τους μεγαλύτερους τους λέγαμε «θείους»), όχι «κυρίους» όπως τώρα) με χακί ρούχα και άρβυλα, αλλά δεν είχε καπέλο. Οι φίλοι του ράφτες, ο Βασίλης και ο Σταύρος, ανέλαβαν να φτιάξουν ένα δίκοχο. Το φτιάξανε και μετά πήραν ένα πανί και γράφανε με μολύβι «ΕΛΑΣ» για να το γαζώσουν και να το βάλουν προμετωπίδα. Το βλέπω, πηγαίνω στο θείο Σταύρο, που είχα πιο πολύ θάρρος και του λέω: Θείε Σταύρο, το «ΕΛΑΣ» θέλει δύο λου, είμαι σίγουρος! Κοίτα τι είδε ο διάβολος! Πάνε και ρώτησε κανένα μεγαλύτερο να σου εξηγήσει.

Πήγα πράγματι και ρώτησα, αλλά δεν καταλάβαινα τίποτα. Ήμουν τόσο σίγουρος. Δεν μπορούσα να εννοήσω αυτά που μου εξηγούσαν. Η αλήθεια είναι ότι ήμουν 9 χρονών παιδί τότε. Έφυγα για το σπίτι με τη σιγουριά ότι όλοι είχαν άδικο, μέχρι που μετά από λίγο καιρό, όταν κατάλαβα την έννοια και την σημασία του ΕΛΑΣ, ήρθα στα ίσα μου.

Κάπως έτσι τελείωσε η πρώτη μέρα της αποχώρησης των Γερμανών από την Ραφίνα. Έτσι τη θυμάμαι. Μια μέρα που σφράγισε τα παιδικά μου χρόνια

Το μπλόκο της Ραφίνας «ακούσματα»

Για το μπλόκο της Ραφίνας άκουσα ένα πρωινό στο καφενείο του μπάρμπα-Αντώνη από τον κυρ Νίκο Μικρόπουλο. Συμπλήρωνε μερικά από άλλους συγκρατούμενούς του, όπως ο Γιώργος ο Αντωνιάδης.

Με φωνάζει μια μέρα ο κυρ-Νίκος

-Θέλω να σου πω, Θανάση, για κείνη τη στιγμή που είμαστε στημένοι μπροστά στα πολυβόλα των Γερμανών, έτοιμοι για εκτέλεση, στο τοίχο του Λεβίδη, στο Χαρβάτι (Παλλήνη).

-Και γιατί σε μένα κυρ-Νίκο, ερωτώ; Γιατί σε μένα;

-Γιατί θα πιάσουν τόπο, απαντά, ξέρω τι λέω. Σύμφωνα; Σύμφωνα.

Μού 'πε πολλά. Θα σταθώ σε όσα άκουσα για το απόσπασμα, όπου 24 νοματαίοι, 23 άνδρες και μία γυναίκα, περιμένουν τον θάνατο. Πυρ και θα τελειώνανε όλοι τους, νέοι, από 19 μέχρι 38-40 χρονών.

«Μετά το μπλόκο» λέει ο κυρ Νίκος «μας φορτώνουν από τη πλατεία της Ραφίνας σε δύο καμιόνια και ξεκινάμε για πού; Μας είχαν ξεχωρίσει ωρύτερα και άφησαν τους υπόλοιπους να φύγουν. Στο δάσος, μπροστά στου Λεβίδη, μας κατεβάζουν. Μας βάζουν μπρούμυτα. Οι κλωτσιές και οι βουρδουλιές έδιναν και έπαιρναν.

Ένας γερμανομαθής συγκρατούμενος, ο Γιώργος ο Αλεξανδρίδης, σπκώνεται και κάτι τους λέει. Απάντηση; Δύο σφαίρες, από διαφορετικές κατευθύνσεις και πέφτει νεκρός επάνω στα ξαπλωμένα σώματά μας. Αυτοί μας βασάνισαν αρκετές ώρες ακόμη και μετά μας βάζουν στη γραμμή και βγαίνουμε έξω στο δρόμο. Μας βάζουν στο τοίχο, τον ένα δίπλα στον άλλο. Κρατιόμαστε χέρι-χέρι. Δεν ακούγεται ψίθυρος. Από το ένα χέρι κρατώ τη Ζωγραφιά την Αντωνιάδου, την πεθερά σου και από το άλλο χέρι τον Διαμιανό τον Κεχαγιόγλου, τον πατέρα του Δημάρχου. Τα νύχια από τα χέρια μας τρυπούσαν τις σάρκες μας. Νεκρική σιγή... Δεν ακούγεται ψίθυρος. Μόνο οι κουκουβάγιες κράζανε μ' αυτό το απαίσιο κράξιμό τους και σπάγανε την μονοτονία. Ένας γρύλλος γρύλλισε και αυτός μια φορά και σταμάτησε. Οι Γερμανοί στρατιώτες καπνίζουν αμύχανα τα τσιγάρα τους. Περνούσε η ώρα και η αγωνία μας και το βάσανό μας μεγάλωνε. Ήξερα ότι η Ζωγραφιά είχε παιδί στην κοιλιά της. Φαινότανε άλλωστε. Ούτε αυτό δεν σεβάστηκαν.» Να συγχωρεθούμε παιδιά» είπε ψιθυριστά η Ζωγραφιά. Ήταν θρήσκια και το ξέραμε.» Εδώ δεν άντεξε ο μπάρμπα-Νίκος. Δάκρυσε και όχι μόνο. Άρχισε να κλαίει με αναφιλητά. Δάκρυσα και εγώ και του λέω: «άστα κυρ- Νίκο, άλλη φορά». Όχι, όχι, τώρα θα συνεχίσουμε και με ρωτάει «το μωρό στη κοιλιά της Ζωγραφιάς, ήταν η γυναίκα σου; Έτσι δεν είναι»; «Έτσι είναι» του λέω. Μου έχει πει ότι ήταν κρατούμενη των Γερμανών. Χαμογέλασε ο κυρ-Νίκος, έσπασε λίγο ο πάγος και συνέχισε.

«Εμπέρονε της Αγίας Μαρίνας. Ο αυγερινός ανηφόριζε στον ουρανό. Ο γρύλος ξαναγρύλλισε μια φορά και σταμάτησε. Οι κουκουβάγιες σταμάτησαν να κράζουν απαίσια. Οι νυχτερίδες πάνε να κρυφτούν στα χαλάσματα. Σε λίγο η αυγή θ' αρχίσει να χαράζει. Τα βάσανά μας συνεχίζονταν. Άντε να τελειώνουμε. Πως ν' αντέξεις με τρία πολυβόλα αντίκρυ σου;

Και ξαφνικά από μακριά ακούγεται μια βοή αυτοκινήτου που ερχόταν με μεγάλη ταχύτητα. Μέχρι να φθάσει, μας φάνηκε αιώνας. Έφτασε και μπαίνει ανάμεσα σε μας

και στα πολυβόλα. Βγαίνουν δύο Γερμανοί αξιωματικοί, κάτι κουβεντιάζουν για λίγο και αμέσως αποσύρουν τα πολυβόλα. Τι συμβαίνει; Λέμε.

Όπως λέγεται και εγώ το έμαθα πολύ αργότερα, αλλά έτσι είναι. Οι Γερμανοί αξιωματικοί που ήρθαν στην Παλλήνη και έσωσαν τους πατριώτες μας από την εκτέλεση, ήταν από τη Ραφήνα, ο Όττο και ο Τέο, γνωστοί Γερμανοί αξιωματικοί στο λιμάνι της Ραφήνας. Ο Όττο ήταν γνωστός της κας Κατίνας Μοσχοπούλου, της γνωστής οικογένειας της Ραφήνας. Θα' ταν παράλειψη και απρέπεια να μην αναφερθούμε σ' αυτό. Αυτά για την αλήθεια...

Μας ξανάβαλαν στη σειρά, μας φορτώσαν στα καμιόνια. Η συνέχεια είναι γνωστή. Μέρλιν, Χαϊδάρι, υποψήφιοι πάντα για εκτέλεση. Ήταν όμως τόσο σκληρή και βάρβαρη πορεία στη φυλακή που όλοι λέγαμε: γιατί δεν μας εκτέλεσαν να ξεμπερδέψουμε». -**Όμως ζήσαμε...**

Για τα ατέλειωτα βάσανά τους μέχρι που βγήκαν από τη φυλακή, τέσσερα πρωινά μου μιλούσε στο καφενείο ο Κυρ Νίκος...

Και για το μπλόκο της Ραφήνας συμπλήρωσε...

«Εκείνη τη μέρα στο απόσπασμα, σ' αυτό το οδυνηρό μπες - βγες από τον θάνατο, ξημέρωνε της Αγίας Μαρίνας. Οι 24 λοιπόν κρατούμενοι, όταν ελευθερωθήκαμε, μετατρέψαμε το Γερμανικό πολυβολείο, κάτω από τον Άγιο Νικόλα στη Ραφήνα, σε εκκλησιάκι της **Αγίας Μαρίνας**, αφού Εκείνη μας έσωσε. Το αφήσαμε ασοβάτιστο, για να θυμίζει την αγριότητα και τη βαρβαρότητα, με τα τσιμέντα, και την είσοδό του με πέτρα, άγρια πελεκητή. Φαίνεται, έτσι συμβούλεψε ο καθηγητής του Πολυτεχνείου, γείτονας στον Άγιο Νικόλα τότε. Με πέτρινα σκαλοπάτια και πόρτα με κάγκελα, να θυμίζει φυλακή. Και έτσι έκαναν»

Η πείνα στη Κατοχή 1941, ο κυρ-Χαραλάμπης

Ένας ήρωας που η ζωή, αφού του έδωσε και γνώση και πίκρα, τον περνάει στ' άγραφα.

Ο κυρ-Χαραλάμπης, κατά τα λεγόμενα στο καφενείο, ήταν ένας από τους πολλούς που περνούσαν από τον τόπο μας δεν τότε, για να βρουν κάποια δουλειά να κάνουν, να βρουν κάνα ξεροκόμματο να ζήσουν.

Ο κυρ-Χαραλάμπης, χαμηλών τόνων, καθόταν σε μια γωνίτσα στο καφενείο, έπινε ένα χαμομήλι και ούτε που μίλαγε. Αν του έδιναν κάποια δουλειά, την έκανε αλόγιστα. Φτάνει, να βγει το καθημερινό. Άλλοτε έβγαινε, άλλοτε όχι. Ποτέ δεν παραπονέθηκε... Κάποτε, έλειψε λίγες μέρες. Κανένας δεν ήξερε πού κούρνιαζε, αλλά «θά ρθει» λέγανε, «πού θα πάει». Κάποια από αυτές τις μέρες, που πήγαιναν στο νεκροταφείο, να θάψουν ένα Χριστιανό, που βρήκαν πεθαμένο στο δρόμο, τι βλέπουν; Τον Χαραλάμπη, ζωντανό,

να χει ξαπλώσει σε έναν από τους πολλούς ανοιγμένους τάφους, με μια πέτρα για προσκεφάλι και να περιμένει τι;

-Βρε Χαραλάμπη τι είναι αυτό; Έλα δω, έχει ο Θεός, κάτι θα γίνει. Τον σηκώνουν και τον παίρνουν μαζί τους.

Στο καφενείο τού κάνουν ένα χαμομήλι, του δίνουν ένα κομματάκι ψωμί. Το πίνει και ρωτάει, Τι είπατε «έχει ο Θεός; Εί εγώ, δεν έχω, τι να κάνουμε;» Σηκώνεται και προχωράει για την άλλη πλευρά της πλατείας, που είχε το καλύβι του. Καθώς προχωρούσε έλεγε: «Ο Θεός έχει, εγώ δεν έχω». Σε 5-6 μέρες, όταν πήγαν, από την κοινότητα, να θάψουν έναν άλλο πεθαμένο που βρήκαν στο δρόμο, βλέπουν τον Χαραλάμπη, πεθαμένο, μέσα σε ένα τάφο, λίγο πιο πέρα. Χωρίς να βάλει κανέναν σε κόπο να τον κουβαλήσει, χωρίς να τον κλάψει κανείς. Μόνο, όλοι έλεγαν: «το πε και το 'κανε». Κιμπάρης (αξιοπρετής) άνθρωπος ο Χαραλάμπης. Πέρασε στ' άγραφα, χωρίς παπά και ψάλτη, όπως χιλιάδες άνθρωποι στην πρώτη κατοχή.

1943-44 Ο Γιώργος, το Γιωργό μας

Είχα έναν αδερφό, δύο χρόνια μικρότερο. Μεγαλώναμε μαζί με τα κακά και τα λιγότερο κακά της εποχής. Κατοχή ήταν. Κάποτε, πίσω από το γονατό του, έβγαλε ένα βουζούκι,καλόγερο το λέγανε. Πονούσε πολύ και δεν μπορούσε να περπατήσει.

Πείσανε λοιπόν την μάνα μου να τον πάει στο Γερμανό γιατρό, να τον δει. Έβλεπε και Έλληνες, ειδικά τα παιδιά. Ένα πρωί παίρνει το Γιωργό αγκαλιά και μένα από το χέρι και πάμε, κάτω στις βίλλες,(περιοχή της Ραφήνας). Εκεί ήταν το ιατρείο του. Το βλέπει και δείχνει ότι θα το σκίσει σταυρωτά. Η μάνα μου κούνησε το κεφάλι της,δείχνοντας πως συμφωνούσε. Πράγματι σε πέντε λεπτά το ξαπλώνει μπρούμυτα και άρχισε τη διαδικασία. Μόλις το χάραξε, το κατάλαβε, αλλά δε πόνεσε και φώναξε το μικρό στο γιατρό «Είναι από τη πείνα γιατρέ, είναι από τη πείνα». Τα μάτια της μάνας μου άρχισαν να τρέχουν, σα το βρυσάκι που είχαμε στο νεροχύτη να πλενόμαστε. Γέμισε το κεφάλι μου με δάκρυα, λες και με είχε λούσει. Μέχρι το πάτωμα έτρεχαν. Για να λέμε την αλήθεια, πολλή πείνα στο σπίτι μας δεν είχαμε. Είχαμε 5-6 κότες για αυγά και δύο κατσίκες για γάλα και τυρί. Μόνο ψωμί και λάδι δεν είχαμε.

Τα λόγια του Γιώργου όμως συγκίνησαν τον Γερμανό γιατρό που μας έκανε νόημα να περιμένουμε. Έρχεται πράγματι και μας φέρνει μια αρκετά μεγάλη σοκολάτα. Εγώ δεν την ήξερα. Τον ευχαριστήσαμε και φύγαμε. Όμως το «είναι από τη πείνα, γιατρέ» του Γιώργου, έγινε σλόγκαν και ό,τι πληγή είχαν τα παιδιά λέγανε «είναι από την πείνα, γιατρέ, είναι από την πείνα».

Το θέμα της πείνας στην Κατοχή και πόσο με αξιοπρέπεια το αντιμετώπιζε ο κόσμος είναι μια ιστορία για πολύ δάκρυ...

Επιμέλεια: Στάθης Δημητρακός, γιατρός, ερευνητής τοπικής ιστορίας

ΤΩΝ ΑΚΟΙΜΗΤΩΝ:

Μονή Στουδίου, Μονή Μηδικίου, Μονή Νταού (Ταύ) Των Ακοιμήτων Μοναχών και Μονών

Στο Βυζάντιο υπήρχαν μοναστήρια που οι μοναχοί τελούσαν ιερές λειτουργίες καθ' όλο το εικοσιτετράωρο. Με αυτή την προοπτική δημιουργήθηκαν κάποια μοναστικά κέντρα που οι μοναχοί τους ονομάζονταν «Ακοίμητοι Μοναχοί» και οι μονές ονομάζονταν «των Ακοιμήτων». Τέτοιες σπουδαίες μονές υπήρχαν: η Μονή Στουδίου στην Κωνσταντινούπολη, η Μονή Μηδικίου στην Τρίγλια της Βιθυνίας και σύμφωνα με την παράδοση το ίδιο τυπικό ακολουθούσε κάποια εποχή ένα μοναστήρι της Αττικής, η Μονή Νταού Πεντέλης στην Ραφήνα.

Ο μοναχισμός στο Βυζάντιο

Ο μοναχισμός ήταν ένα κίνημα που έμελλε όχι μόνο να επηρεάσει συστηματικά τη ζωή και τις αντιλήψεις των Βυζαντινών, αλλά να επιζηήσει ως τις μέρες μας. Ο μοναχισμός ως κίνημα ήταν κίνημα λαϊκών (και όχι κληρικών) που αποζητούσαν την χαμένη αγνότητα των αποστολικών χρόνων. Τον μοναχικό βίο στο Βυζάντιο ασπάστηκαν άνθρωποι απ' όλα τα κοινωνικά στρώματα, ταπεινής ή ευγενούς καταγωγής. Αυτοκράτορες όπως ο Μιχαήλ Α΄ Ραγκαβές (811-813) ή ο Ιωάννης ΣΤ΄ Κατακουζηνός τεράστιαν τη ζωή τους ως μοναχοί. Ακόμα και πόρνες ή ληστές μπορούσαν κι αυτοί να ασπαστούν τον μοναχικό βίο, περνώντας από το δρόμο της αμαρτίας στο δρόμο της αρετής.

Η ζωή των μοναχών στο μοναστήρι

Το μοναστήρι στον κοινοβιακό μοναχισμό είχε μορφή και οργάνωση στρατοπέδου με εξωτερικό τείχος να το προστατεύει. Η ζωή των μοναχών στο κοινόβιο ήταν κατανεμμένη κατά τη διάρκεια της ημέρας. Η εργασία αποτελούσε ένα κομμάτι, η προσευχή και η ανάγνωση το άλλο, η τροφή και η ξεκούραση το τρίτο. Ειδικότερα, η καθημερινή προσευχή περιλάμβανε επτά (7) ακολουθίες. Με το σήμαντρο (ή κρούσμα ή ξύλον), μια ξύλινη σανίδα που την χτυπούσαν με ένα ξύλινο σφυρί δπλωνόταν κάθε φορά η σύναξη των μοναχών είτε στο καθολικόν της μονής είτε στην τράπεζα. Οι εργασίες στο μοναστήρι ή στα κτίματα ήταν κατανεμμένες σε διακονήματα. Μεγάλο μέρους του χρόνου των μοναχών ήταν φυσικά αφιερωμένο στις λειτουργίες και στις προσευχές.

Τα πρωτεία σ' αυτό κατείχε η Μονή των Ακοιμήτων, η Μονή Στουδίου Κωνσταντινουπόλεως. Το περίφημο αυτό μοναστήρι της Κωνσταντινούπολης, βρίσκεται στον έβδομο λόφο, στον Ξηρόλοφο, στην παλιά πόλη κοντά στα βυζαντινά τείχη και τη Χρυσή Πύλη. Η Μονή ιδρύθηκε το 454 από ένα πλούσιο συγκλητικό τον Στούδιο, από τον οποίο πήρε το όνομά της. Ο Στούδιος θαύμαζε τον μοναχικό βίο και γι' αυτό έκτισε το μοναστήρι σε μεγάλη έκταση ιδιοκτησίας του. Οι πρώτοι που εγκαταστάθηκαν ήταν η αδελφότητα των «Ακοιμήτων» Μοναχών. Ονομάστηκαν «Ακοίμητοι Μοναχοί», γιατί τελούσαν λειτουργίες

χωρίς διακοπή νυχθημερόν. Η Μονή γνώρισε μεγάλη φήμη επί Θεοδώρου Στουδίτη τον 9ο αιώνα, διάσημο για τους αγώνες του υπέρ της λατρείας των εικόνων. τότε η αδελφότητα αριθμούσε πάνω από 700 μοναχούς. Αναδείχθηκε η πολυπληθέστερη μονή της Κωνσταντινούπολης και ένα από τα πιο μεγάλα πνευματικά κέντρα της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας. Οι μοναχοί της ονομάστηκαν Στουδίτες και η οργάνωση του βίου τους αποτέλεσε πρότυπο για τον ορθόδοξο κόσμο.

«Ακοιμήτων» ήταν και η Μονή Μηδικίου ή των Πατέρων στην Τρίγλια της Προποντίδας

Ιδρύθηκε το 780 και είναι κτισμένη σε μια κοιλάδα μεταξύ δύο λόφων, του λόφου «Σταυροπήδι», παραφθορά της λέξης «Σταυροπήγιον» και του λόφου «Μικρών Αλωνιών». Επειδή η θέση που κτίστηκε η Μονή ήταν κοντά στη θάλασσα, κατάφυτη και με πολλά νερά, προσείλκυε πολλούς μοναχούς. Οι μοναχοί εφάρμοζαν το σύστημα των «Ακοιμήτων». Ο Τρύφων Ευαγγελίδης στο βιβλίο «Βρύλλειον-Τρίγλεια» (σελ.43) γράφει: [...]Το διέπον την Μονή σύστημα ήτο των «Ακοιμήτων» λεγομένων μοναχών, οίτινες διαιρούμενοι κατά τινες εις 3 ή 6 χορούς έψαλλον νυχθημερόν την ακολουθία της Μονής» [...], [...] Ο πολυς Θεόδωρος Στουδίτης (759-826) ομιλών περί Ακοιμήτων λέγει: «... όρα γαρ γενόμενον, ψαλμωδία την ψαλμωδία διαδέχεται, ανάγνωσις την ανάγνωσιν, μελέτη την μελέτην, προσευχή την προσευχήν, καθάπερ κύκλος άγων και συνάπτων ημάς τω Θεώ».

Μονή Ακοιμήτων ήταν και η Μονή Παντοκράτορος Νταού Πεντέλης. Ο ναός της μονής είχε οκτώ Άγιες Τράπεζες και φαίνεται ότι ανήκε στο σύστημα των Ακοιμήτων. Σε κάθε μία από τις οκτώ Άγιες Τράπεζες γινόταν η εκ περιτροπής τέλεση τριώρων Λειτουργιών, δεδομένου ότι οι Κανόνες της Εκκλησίας απαγορεύουν την τέλεση Θείας Λειτουργίας για δεύτερη φορά, την ίδια μέρα στην ίδια Αγία Τράπεζα. Κατ' αυτόν τον τρόπο, η Λειτουργία στη μονή ήταν αδιάλειπτη 24 ώρες το εικοσιτετράωρο (τριώρες Λειτουργίες επί οκτώ Αγίες Τράπεζες), και δεν έπαυε ποτέ, καθιστώντας τη μονή ΤΑΩ μια «Μονή των Ακοιμήτων».

Γράφει η Νίκη Γρηγορίου, εκπαιδευτικός

« Ευτυχισμένος που έκανε το ταξίδι του Οδυσσέα»¹

Το Λύκειο Ελληνίδων Ραφίνας είναι ευτυχές που έκανε «το ταξίδι του Οδυσσέα στη Μαύρη Θάλασσα», στις 17 - 23 Απριλίου 2017. Οι συμμετέχοντες, ως άλλοι Αργοναύτες, περιπλανηθήκαμε στα Μαυροθαλασσίτικα παράλια και στην καρδιά της Ανατολικής Ρωμυλίας, εκεί όπου από την αρχαιότητα ως τις αρχές του 20 αι. χτυπούσαν ελληνικές καρδιές.

Προπομπός τού τι θα ακολουθούσε ήταν «ο Μυστράς της Μακεδονίας», το γραφικό Μελένικο με ό,τι απέμεινε από τη φωτιά που ξέσπασε μετά το φευγικό των Ελλήνων κατοίκων του, τον Αύγουστο του 1913. Τώρα, μόνο εκκλησίες και ένα λείψανο από βυζαντινό ανάκτορο μαρτυρούν πως εδώ έζησαν εξόριστοι πρίγκιπες του Βυζαντίου. Στην κορυφή του λόφου, πάνω από τα ερείπια της Αγ. Παρασκευής αντιστέκεται στη φθορά του χρόνου το Αρχοντικό Κορδόπουλου, δείγμα μακεδονίτικης αρχιτεκτονικής και ευρωπαϊκού πλούτου. Από τις υπόσκαφες κάβες του, που χρησιμοποιούνται ακόμα, ξεκινούσαν τα караβάνια με το φημισμένο κόκκινο κρασί για την αγορά της Βιέννης. Ίσως ο καλύτερος αποχαιρετισμός αυτής της άλλοτε κραταιάς, οικονομικά και πνευματικά, πολιτείας, είναι να κλείσουμε τα μάτια και να αφουγκραστούμε τον ήχο του κόκκινου κρασιού που έρρεε σαν χείμαρρος, στους κατ'φθορικούς δρόμους, όταν στις 5 Αυγούστου 1913, οι ξεριζωμένοι Έλληνες έβγαλαν τις τάπες από τα βαρέλια τους, για να μην αφήσουν στα χέρια των Βουλγάρων την πηγή πλούτου τους. Αυτές οι πρώτες μας εντυπώσεις κατευνάστηκαν με τη διανυκτέρευσή μας στο καταπράσινο Σαντάνσκι με τα λουτρά του και την πρόσφατα ανακαινισμένη πρωτοχριστιανική εκκλησία του.

Τη δεύτερη μέρα, αφού περάσαμε τα στενά της Κλεισούρας και την κοιλάδα του Στρυμόνα, σκαρφαλώσαμε στο όρος Όρβηλος που βρίσκεται η καρδιά της χριστιανισμένης στη Βουλγαρία. Η φημισμένη μονή Ρίλας (μνημείο της UNESCO, από το 1983) αποτελεί άλλη μια απόδειξη της επιρροής που άσκησε το Βυζάντιο στα Βαλκάνια, καθώς είναι κατ' εικόνα και ομοίωση των μοναστηριών του Αγίου Όρους. Ακολούθησε η πανέμορφη Φίλιππούπολη, με τα αρχαιοελληνικά, ρωμαϊκά και νεοελληνικά απομεινάρια της. Ανάμεσά τους ελληνικά αρχοντόσπιτα, απίστευτου κάλλους και μεγέθους και θρυλικά σχολεία, όπως το Μαράσλειο, φάρσι ελλη-

νισμού, αίγλης και κύρους σε μια πόλη που ίδρυσε ο Φίλιππος των Μακεδόνων.

Η περιήγηση συνεχίστηκε την τρίτη μέρα με προσκύνημα στο μεγαλύτερο μοναστήρι της Θράκης, τη θαυμάσια μονή της Παναγίας Πετριτζονίτισσας (Μπάτσκοβο), αυτοκρατορικό ίδρυμα των Κομνηνών του 1083.

Ακολούθησε η σπουδαιότατη ελληνική κοινόπολη του Στενιμάχου (Ασένοφγκραντ), με τα ωραία σπίτια, τις πολλές βυζαντινές εκκλησίες και την πλούσια λαογραφική παράδοση.

Την τέταρτη μέρα φτάσαμε πια στη Μαύρη θάλασσα, αυτόν τον «Άξενο πόντο», που όχι μόνο δεν φόβισε τους Έλληνες με τα καιώματα του, αλλά τους προκάλεσε να τον δαμάσουν και να ιδρύσουν στα παράλια του 70 ελληνικές αποικίες. Μετά το παράλιο Βασιλικό ακολούθησε μιάμιση ώρα απίστευτης διαδρομής προς την κοιτίδα των αναστενάρηδων, το θρυλικό Κωστί. Το καταπράσινο πυκνό δάσος από οξείες και δρύες μάς απομόνωσε από τον έξω κόσμο και μάς προετοίμασε για την τελετουργία των «αναστενάρηδων» που ήταν σαν να την βλέπουμε να εκτυλίσσεται μπροστά μας, όταν φτάσαμε στη πλατεία του ερημικού χωριού. Επισκεφθήκαμε την εκκλησία των αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης, γεμάτη με τις άγιες εικόνες που κρατούσαν κατά την τέλεση του εθίμου και η ντόπια κυρία που την άνοιξε μας καλοδέχτηκε στο χωριό και μας ευχαρίστησε που δεν τους ξεχνάμε. Ακολούθησε η ερημική και βροχερή Αγαθούπολη με το ελληνικό σχολείο της να στέκει στην άκρη του ακρωτηρίου και να θυμίζει πως κάποτε υπήρξε φάρος ελληνισμού. Τέλος, η Σωζόπολη, η παλαιότερη από τις αρχαίες ελληνικές αποικίες, με τα ξύλινα ελληνικά σπίτια της, τα ταπεινά εκκλησάκια της και τα πρόσφατα αρχαιολογικά ευρήματα των χαμένων βυζαντινών εκκλησιών έκλεισε την πρώτη μας γνωριμία με τις μαυροθαλασσίτικες πόλεις.

Την Πέμπτη μέρα, ανίμερα της Ζωοδόχου Πηγής τι πιο συγκινητικό από τον εκκλησιασμό στο μοναστήρι του Αγ. Γεωργίου στην Αγχίαλο. Την πρώτη ευχάριστη έκπληξή μας για το γνώριμό μας «Χριστός Ανέστη», ψαλμένο από τον Βούλγαρο ιερέα, και το ολόιδιο με μας τελετουργικό της Θείας Λειτουργίας διαδέχθηκε η μέγιστη συγκίνηση που μας προκάλεσε η Ελληνίδα πρόεδρος του συλλόγου «Ελληνοβουλγαρικής φιλι-

ας Αγγιάλου». Δάκρυα έτρεχαν καθώς την ακούγαμε να μας διηγείται πώς μετά τη φωτιά και τον διωγμό, οι εναπομείναντες Έλληνες κράτησαν τη γλώσσα, τα έθιμα, τα τραγούδια και τους χορούς τους. Μας μιλούσε για τη γαλιά της και για την προσπάθεια που έκανε να διασώσει και να μεταφέρει στις επόμενες γενιές ό,τι είχε πάρει μαζί της η φωτιά και σκεφτόμασταν πόσο βαριά είναι η κληρονομιά που φέρει κάποιος που γεννιέται Έλληνας.

Ακολούθησε η Μεσημβρία, μνημείο πολιτιστικής κληρονομιάς της UNESCO· και πώς να μην είναι άλλωστε, με τα τόσα έργα αρχαίας, βυζαντινής και νεότερης ελληνικής ιστορίας που έχει να επιδείξει. «Μυστρά της Βουλγαρίας» την αποκαλούν, αφού έχει εκκλησίες και αγιογραφίες μοναδικής τεχνοτροπίας και ομορφιάς. Η πόλη καταστράφηκε πολλές φορές από εχθρικές επιθέσεις και φυσικές καταστροφές, ακόμα όμως αποδεικνύει πως διέθετε μερικές από τις πιο λαμπρές εκκλησίες

της βυζαντινής αυτοκρατορίας, απόδειξη της ακμής και του πλούτου της. Καταλήξαμε στον βροχερό Πύργο με την ελληνική εκκλησία με το μαρμάρινο τέμπλο, το σχολείο και την ελληνική συνοικία, όλα απομεινάρια μιας παρουσίας πλουσίων Ελλήνων, που πλέον έχουν αποχωρήσει.

Η περιήγησή μας στην Ανατολική Ρωμυλία έφτασε στο τέλος της μετά από επίσκεψη στο Καβακλί και το εθνολογικό μουσείο Αλεξανδρούπολης. Ένα ταξίδι πίσω στον χρόνο, σε μέρη όπου έζησαν και μεγαλούργησαν Έλληνες. Ένα προσκύνημα σε χώματα βαθιά ποτισμένα με αίμα και δάκρυ ανθρώπων που ξεριζώθηκαν πολλές φορές από τα πατρογονικά τους. Εκείνοι έφυγαν, όμως άφησαν πίσω τους βαριά αποτυπώματα ελληνορθόδοξου πολιτισμού. Φρούρια, τείχη, εκκλησίες, ιερές εικόνες, αρχοντόσπιτα, σχολεία, νεκροταφεία παρέμειναν πίσω, λαβωμένα από τον χρόνο, να θυμίζουν πως εκεί για αιώνες οι Έλληνες ήταν φορείς πολιτισμού.

Κι εμείς περπατήσαμε ανάμεσά τους, τα θαυμάσαμε, μάθαμε την ιστορία τους από τον κ. Κοντάρα, προσκυνήσαμε, συγκινηθήκαμε και πήραμε διδάγματα από το μεγαλείο και τη δύναμη της ψυχής των περασμένων γενεών και το πείσμα τους να αναγεννούνται από τις στάχτες τους. Ένα βλέμμα στη ζωή των προγόνων μας, δίνει δύναμη για το μέλλον μας, γιατί όπως λέει ο Albert Einstein: «Πάτησα στους ώμους των προγόνων μου, για να ξεπεράσω τα τείχη των καιρών μου.»

¹ Τίτλος από το ομώνυμο βιβλίο της Μαριάννας Κορομπλά, 1988, Αθήνα: Άγρα

Κωστή της Ανατολικής Ρωμυλίας, το χωριό των Αναστενάρηδων

Γράφει η Σωσώ Λέου, μέλος του ΔΣ του Λ.Ε.Ρ.

Μέσα από τα σκιερά και πυκνά δάση της Στράντζας και του ποταμού Παππιά ο δρόμος μας οδήγησε στο χωριό των Αναστενάρηδων, το Κωστή. Απομονωμένο το χωριό, σήμερα με λιγοστούς κατοίκους σε τίποτε δεν θυμίζει εκείνο που οι Θράκες πρόσφυγες άφησαν πίσω τους. Κουβάλησαν στην Ελλάδα τους καημούς και τις θύμισες και συνέχισαν με την ίδια πίστη και ορμή τα πανάρχαια έθιμά τους κρυφά στην αρχή και σήμερα με φανερό περηφάνεια στα μέρη της βόρειας Ελλάδας που εγκαταστάθηκαν.

Ο τόπος τραχύς, δύσβατος, αποκομμένος, περικυκλωμένος από αδιαπέραστα δάση με ψηλά και χαμηλά φυλλώματα. Η κοιλάδα του Κιορ Καζά, η "Τυφλή Επαρχία" της Αγαθούπολης. Αγκύρια και ζούδια κάθε είδους παραμονεύουν για την τροφή τους σε κάθε ξέφωτο. Η φύση οργιώδης επιβάλλει δυναμικά την παρουσία της

σε κάθε απρόσχετο εισβολέα. Πόσο μικρός αισθάνεται ο άνθρωπος μπροστά σε αυτό το μεγαλείο! Μετουσιώνει τους φόβους του και τις υπαρξιακές του αγωνίες σε αερικά, ξωτικά, γλεντοκόπους θεούς όπως ο Διόνυσος, τραγόμορφους Πάνες, μαινάδες ευωχούμενες να σέρνουν πίσω από τους ίσκιους των δένδρων, τους απόκοσμους χορούς τους. Προσπαθώντας να εξευμενίσει τη φύση επινόησε τελετές με καθαρτήριες πυρές, οργιαστικούς χορούς με διαπεραστικές μελωδίες από όργανα φτιαγμένα με φυσικά υλικά που είχε στη διάθεση του όπως η γκάιντα και το νταούλι, μεταμφιέσεις κι ένα σωρό άλλα πολύ γνωστά στη λαϊκή μας παράδοση. Τα Αναστενάρια, κατάλοιπο τέτοιων παλιών παγανιστικών τελετών της Άνοιξης αλλά και του χειμώνα επιβίωσε μέχρι τις μέρες μας συνδεδεμένο με τις γιορτές του Αγίου Αθανασίου και Κων/νου και Ελένης.

Γράφει η Εύη Γκατσοπούλου, εκπαιδευτικός, γραμματέας του Λ.Ε.Ρ.

Το Λύκειο των Ελληνίδων Ραφίνας στο Μπουζάου της Ρουμανίας

4ο διεθνές φεστιβάλ παραδοσιακών χορών στο Μπουζάου της Ρουμανίας

Ζεκινάμε το ταξίδι μας για το Φεστιβάλ παραδοσιακών χορών στο Μπουζάου της Ρουμανίας, στις 25 Ιουλίου 2017. Ελπίζουμε να πλουτίσουμε τις εμπειρίες μας αλλά και να μεταδώσουμε τον ελληνικό πολιτισμό και την παράδοσή μας σε γειτονικούς λαούς, με τους οποίους μας δένουν ιστορικοί δεσμοί.

Χοροί της Ελλάδας, παραδοσιακοί ρυθμοί, αυθεντικές φορεσιές, περίτεχνα κοσμήματα, κεφαλόδεσμοι, ελληνικό ήθος και ύφος, ιστορία του ελληνισμού, φιλοξενία και γενναιοδωρία, φιλικότητα και ανθρωπιά είναι τα δώρα που κουβαλούμε στις αποσκευές μας. Αυτά προσφέρουμε στους φίλους μας, που θα συναντήσουμε στο Μπουζάου.

Η πολιτιστική μας περιπέτεια αρχίζει. Ταξίδι 22 ωρών στο λεωφορείο με τραγούδια, γέλια, αφηγήσεις. Φθάνοντας στον τόπο του Φεστιβάλ, φορτώνουμε το μυαλό και την ψυχή μας με πολύτιμους θησαυρούς.

Πρώτα τη δωρικότητα των λυγερόκορων κοριτσιών μας, που τραγουδούν τη «Διαμαντόνυφη» με την καρδιά τους. Τη συγκίνηση, όταν αντικρίζουμε τα παλικάρια μας με τις κατάλευκες φουστάνες. Το καμάρι για το «Ζορμπά»! Τη νεανική ορμή στο Μαλεβιζιώτη και τη νησιωτική αισιοδοξία, που μεταδίδουν οι κοπέλες από το Τρίκερι, υπό τους ήχους των ρυθμών του Αιγαίου και του Ιονίου. Πλούτους χρωμάτων, φορεσιών, γλωσσών και οργανών από τα Βαλκάνια, την Αλγερία, την Ιταλία. Το μοίρασμα κοινών εμπειριών και συναισθημάτων με τις αντιπροσωπείες των άλλων χωρών.

Το Φεστιβάλ αποτελεί ένα μεγάλο πανηγύρι, όπου νέοι και νέες πιάνονται χέρι χέρι, παρουσιάζοντας εικόνες από τον πολιτισμό της πατρίδας τους. Στο τέλος, όλοι μαζί χορεύουν, τραγουδούν σε ένα κύκλο, με μια φωνή δείχνοντας πώς οι λαοί μπορούν να συνυπάρχουν ειρηνικά και με αλληλοσεβασμό. Η πολιτιστική μας περιπλάνηση στη Ρουμανία μας προσέφερε πολλά ακόμη. Θύμψες από τους Έλληνες που έζησαν κάποτε και συνέβαλαν στην πρόοδο και ευημερία των περιοχών της Βαλκανικής Χερσονήσου.

Στη Βραΐλα εντυπωσιαστικά-με από την αίγλη του ελληνικού στοιχείου. Αποτυπώματά της διακρίναμε στα επιβλητικά κτήρια, στο εκθαμβωτικό θέατρο Φιλότη, στο ιστορικό μουσείο. Το πλήθος ορθόδοξων εκκλησιών και μοναστηριών μας αποκάλυψε τη βαθιά πίστη των ανθρώπων που κατοίκησαν και κατοικούν στον τόπο αυτό, παρά την απαξίωση και την περιθωριοποίηση που υπέστη το

θηρσκευτικό τους συναίσθημα για αρκετά χρόνια στην πρόσφατη ιστορία τους. Οι νεανικές μορφές του Ιερού Λόχου, που θυσιάστηκαν στο Δραγατσάνι, μας θύμισαν τον άδολο ηρωικό αγώνα του Έθνους μας για την ελευθερία. Έκπληξη μας προκλήθηκε για τον θρύλο του Κόμη Δράκουλα, του αιμοδιψή τοπικού ήρωα...

Πόσο γλυκιά όμως είναι η αίσθηση του δεσμού που αναπτύχθηκε όχι μόνο με τις εθνοήτες που συναντήσαμε, αλλά και μέσα στη δική μας ομάδα! Άνδρες, γυναίκες όλων ηλικιών ταξιδέψαμε, διασκεδάσαμε, γελάσαμε, ανοίξαμε τις καρδιές μας. Ο καθένας έδωσε το στίγμα του. Η εφορεία χορού, που οργάνωσε κάθε απρόβλεπτη λεπτομέρεια. Το διοικητικό συμβούλιο, που μας εκπροσώπησε άξια και στάθηκε δίπλα σε όλη την ομάδα. Οι κυρίες της ματιοθήκης, που αθόρυβα ετοίμασαν τις περιποιημένες μας φορεσιές. Η «κυρία της βροχής», κυρία Καίτη, που αποκατέστησε τις βρεγμένες μας ασπρούδες, πάντα χαμογελώντας. Όλα τα παιδιά με το αστείρευτο κέφι και την ελληνική ψυχή τους. Οι μεγαλύτερες κυρίες, που αγκάλιασαν όλους σαν παιδιά τους. Τέλος οι δάσκαλοί μας. Η στιβαρή Αγγελική, ο αποτελεσματικός Κωνσταντίνος και ο πάντα ενθαρρυντικός Θεός, που ήταν υπεύθυνοι για την άρτια παρουσία μας στο Φεστιβάλ.

Όταν θα φέρνω στο νου μου το Φεστιβάλ του Μπουζάου, θα νιώθω πάλι τον ενθουσιασμό των ελληνικών ρυθμών και ήχων, θα βλέπω τις απέραντες εκτάσεις με τα ολοκίτρινα ηλιοτρόπια και θα αισθάνομαι υπερήφανη και τυχερή που ανήκω στην οικογένεια του Λυκείου Ελληνίδων Ραφίνας.

Η Ασπασία Μπούρχα γράφει για το Λύκειο των Ελληνίδων Ραφίνας στο διεθνές φεστιβάλ παραδοσιακών χορών.

Νέοι, ωραίοι και Έλληνες - αγόρια και κορίτσια ντύνονται τις βαρύτιμες φορεσιές και ανεβαίνουν στη σκηνή ως χορός αρχαίας τραγωδίας. Αφήνονται στους ήχους των δημοτικών μας τραγουδιών, χορεύουν στα τρία το χορό της Ηπειρού τραγουδώντας τη Διαμαντόνυφη... γρίγος συγκίνησης διαπερνά τους θεατές... Όπα! να το τσάμικο, το καλαματιανό, μία βόλτα στο Ιόνιο ...άντε και το αεράκι του Αιγαίου και η γκαϊντα και ο Ζωναράδικος της Θράκης και ο Μαλεβιζιώτης. Τα παιδιά μας με γνώση και ομαδικότητα, χορεύουν, φέροντας το βάρος του ελληνικού μας πολιτισμού χορεύουν και τραγουδούν σε ξένο τόπο τιμώντας την Ελλάδα και φυσικά τη Ραφίνα. Έφοροι, συνέφοροι και φίλοι του Λυκείου με συγκίνηση τα στηρίζουμε και τα καμαρώνουμε.

Για την εκδρομή στην Ξάνθη και το φεστιβάλ γράφουν η Ελευθερία και η Εμμανουέλα Κικί, μαθήτριες της χορευτικής ομάδας του Λ.Ε.Ρ.

Φεστιβάλ Ξάνθης

3^ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΠΑΙΔΙΚΟ ΚΑΙ ΕΦΗΒΙΚΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ ΧΟΡΩΝ

Στις 24-25 Ιουνίου διοργανώθηκε στο Άβατον Ξάνθης το 3ο Παιδικό-Εφηβικό Πανελλήνιο Φεστιβάλ Παραδοσιακών χορών. Το Λύκειο των Ελληνίδων Ραφίνας συμμετείχε με τη μικρή χορευτική του ομάδα, παιδιά 9 ως 15 ετών σ' αυτό το σημαντικό χορευτικό γεγονός στη Βόρεια Ελλάδα...

Στην Ξάνθη τα παιδιά δοκίμασαν τη ζεστή υποδοχή, φιλοξενία, του Λυκείου Ελληνίδων Ξάνθης, την ξενάγηση στην μοναδική Ίματιθήκη του, την περιήγηση στον υπέροχο χώρο του, όπου και χόρευαν, καθώς και τα κεράσματα!!!! Ήταν στο αντάμωμα των 2 Λυκείων!!! «Θα το θυμόμαστε» λένε τα ίδια, ενώ η μικρή Μαρίνα, γεμάτη θαυμασμό για το κτήριο του Λ. Ξάνθης, γράφει. «Πόσο θα ήθελα να είχαμε στη Ραφήνα ένα τέτοιο χώρο για το δικό μας Λύκειο».

Στην παράστασή τους, τα παιδιά της Ραφίνας έφεραν τον αιγαιοπελαγίτικο αέρα με νησιώτικους χορούς. Άρσαν πολύ και χειροκροτήθηκαν. Μετά την επιτυχία οι μικροί χορευτές επέστρεψαν πανηγυρίζοντας και με τα διπλώματα στα χέρια, αναμνηστικά της αξέχαστης εμπειρίας τους.

Πρώτη μέρα στην Ξάνθη, όπου φτάσαμε για να συμμετάσχουμε στο 3^ο Πανελλήνιο Παιδικό και Εφηβικό φεστιβάλ παραδοσιακών χορών. Κατά την περιπλάνησή μας στην πόλη οι ήχοι της παραδοσιακής μουσικής από

τα κρουστά οδήγησαν τα βήματά μας προς την αυτοσχέδια ορχήστρα. Κι' εκεί όλα τα παιδιά του Λυκείου των Ελληνίδων Ραφίνας ενωθήκαμε σε έναν κύκλο και χορέψαμε ζωναράδικο, μπαϊντούσκα και λεβέντικο.

Το επόμενο πρωί ξαφνιαστήκαμε από την ομορφιά του Θρακιώτικου τοπίου στα στενά του Νέστου, όπου αυθόρμητα κάναμε την πρόβα μας για το φεστιβάλ, πλάι στα νερά του ποταμού, νιώθοντας εκεί, κοντά στα βόρεια σύνορα της Ελλάδας, περισσότερο Έλληνες.

Το μεσημέρι οι εκπρόσωποι του Λυκείου Ελληνίδων Ξάνθης, που δημιουργήθηκε το 1976, φιλόξενα μας ξενάγησαν στο ανακαινισμένο κτήριο τους. Αυθεντικές φορεσιές από την περιοχή της Θράκης, όπως Καροτή, Καβακλί, Μεταξάδες και αρκετές νησιώτικες, στέκονταν στο χώρο προκαλώντας τον θαυμασμό μας, για την ποικιλία και την ομορφιά της ελληνικής παράδοσης.

Πόσο μεγαλύτερη είναι η σημασία της διατήρησής της, στις ακριτικές περιοχές της πατρίδας μας!

Η μέρα του φεστιβάλ έφτασε. Χορευτικές ομάδες από πολλές περιοχές της Θράκης, της Μακεδονίας και της υπόλοιπης Ελλάδας γέμισαν την εξέδρα, μπροστά στο πέτρινο σχολείο των Αβάτων, με χρώματα φορεσιών, παραδοσιακούς γρήγορους ρυθμούς και γελαστά πρόσωπα.

Χαρά και περηφάνια μας κατέκλυσε, καθώς ανταμώσαμε με παιδιά της ηλικίας μας, που μοιράζονται τον ίδιο ενθουσιασμό και αγάπη για τους ελληνικούς χορούς και τον πολιτισμό μας σε κάθε γωνιά της Ελλάδας. Δεν θα ξεχάσουμε ποτέ αυτή την εμπειρία κι ευγνωμονούμε το Λύκειο των Ελληνίδων Ραφίνας που μας την προσέφερε...

Το 18^ο Πανελλήνιο συνέδριο του Λυκείου των Ελληνίδων στην Ξάνθη

Επιστρέψαμε στη Ραφήνα, από ένα πολιτιστικό, λαογραφικό, επιστημονικό, περιηγητικό, γευσιγνωστικό ταξίδι στην πολυπολιτισμική Ξάνθη! Το 18ο Πανελλήνιο Συνέδριο των Λυκείων Ελληνίδων έλαβε τέλος, καθώς και το δικό μας οδοιπορικό. Άρτια οργανωμένο, με υψηλού επιπέδου επιστημονικές εισηγήσεις, κυρίως από το καθηγητικό δυναμικό του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου και ένα Λύκειο της διασποράς (Σίδνεϋ Αυστραλίας) και πολυδιάστατη θεματολογία για την ιστορική, πολιτιστική και πολυσυλλεκτική παράδοση της Ξάνθης, αλλά και την προσπάθεια των ομογενών να κρατήσουν ζωντανή την ελληνικότητά τους στην ξένη γη και να την μεταδώσουν στις

νεότερες γενιές που γεννιούνται και μεγαλώνουν στην Αυστραλία.

Ζήσαμε μια αξέχαστη εμπειρία στη ζεστή, φιλόξενη αγκαλιά του Λυκείου Ελληνίδων Ξάνθης και των ανθρώπων της όμορφης ακριτικής πόλης με τα χίλια χρώματα. Άλλη μια φορά η οικογένεια των Λυκείων πλαισίωσε και ανέδειξε έναν σημαντικό τοπικό πολιτισμό με χιλιόχρονη παρουσία στο χώρο της ευρύτερης περιοχής. Έτσι γίνεται με όλα τα Συνέδρια των Λυκείων που γίνονται κάθε 2 χρόνια σε διαφορετική ελληνική πόλη. Το επόμενο στο Βόλο την αρχόντισσα του βουνού των Κενταύρων, το Πάλιο.

Γράφει η Σωσώ Λέου (Σεπτέμβριος 2017)

Γράφει η Αναστασία Κάλφογλου, Α' Αντιπρόεδρος Δ.Ε.Ρ.

Η Ελληνική Μόδα εμπνέεται απο τη Λαϊκή Παράδοση 1960-1970

Μετά το 1920 ένα νεορομαντικό κίνημα κυριαρχεί για την **επιστροφή στις ρίζες**.

Εμπνευσμένες Ελληνίδες φορούν ελληνοπρεπή φορέματα, που υφαίνουν και κεντούν συχνά οι ίδιες, στολίζουν τα σπίτια τους με σκαλιστά σκυριανά έπιπλα, κεραμικά, μπακίρια και γνήσια κομμάτια λαϊκής τέχνης.

Μια από αυτές, η Εύα Πάλμερ-Σικελιανού, αναβιώνει το αρχαίο ελληνικό δράμα με τις **Δελφικές Γιορτές**. Κάθεται στον αργαλειό και ετοιμάζει υφαντούς χιτώνες με αρχαιοελληνικά, βυζαντινά και παραδοσιακά λαϊκά μοτίβα με τη στενή συνεργασία της Αγγελικής Χατζημιχάλη που ερευνά και μελετά την ελληνική λαϊκή φορεσιά και το κέντημα.

Είναι προφανές ότι στις προσπάθειες της επιστροφής στις ρίζες, μπλέκεται η ελληνική αρχαιότητα και το Βυζάντιο, καθώς δεν εξέλιπε ποτέ η ανάγκη της ιστορικής σύνδεσης της αρχαιότητας με τους Νεοέλληνες μέσω του Βυζαντίου.

Τη δεκαετία 1960-1970 παρουσιάζεται και πάλι μια τάση επιστροφής στην παράδοση που συνεχίζεται μέχρι λίγο πριν το τέλος του 1980.

Τη δεκαετία του 1960 δημιουργείται το κίνημα της λεγόμενης «παραδοσιακής μόδας», όπου η **ελληνική μόδα εμπνέεται από τη λαϊκή τέχνη** και επιδιώκεται μια επικοινωνία του σύγχρονου με το παραδοσιακό (Ν.Μαχά 2010).

Η Ελλάδα παράγει εξαιρετικής ποιότητας υφαντά, ταγάρια, πουκάμισα, μάλλινες και βαμβακερές φούστες, φορέματα, πανωφόρια και υφάσματα επιπλώσεων και τα εξάγει στην Ευρώπη και Αμερική.

Τις μεγαλύτερες πωλήσεις κάνουν τα υφαντά της Αράχωβας με ζωηρά χρώματα και χαμηλό κόστος (Εθν. Κίρυξ 1964), ενώ το γνωστό μυκονιάτικο υφαντό, που από το 1947 παραγόταν στους σπιτικούς

αργαλειούς, χρησιμοποιήθηκε στις δημιουργίες των μεγάλων οίκων μόδας Τσούχλου, Μαυρόπουλου, Κρίτσα και άλλων (Κυριαζόπουλος 1970, Μερκαλής 2007). Τα ενδύματα αυτά απέσπασαν ευνοϊκές κριτικές στις πασαρέλες των οίκων μόδας και φορέθηκαν με ενθουσιασμό από τις Αθηναίες και όχι μόνο.

Οργανώνονται επιδείξεις από γνωστούς οίκους μόδας σε μεγάλα ξενοδοχεία της Αθήνας, ενώ ταυτόχρονα, γίνεται μεγάλη προβολή από τον ημερήσιο και περιοδικό τύπο: «Ελληνικά κοσμήματα και υφαντά παίρνουν το δρόμο τους για το Παρίσι» (Εικόνες 1955), «Σαρακατσαναίικα και Καραγκούνικα στην ελληνική μόδα» (Εθνος 1963), «Εμπνεύσεις από λαϊκές ενδυμασίες» (Μεσημβρινή 1965), «Οι ξένοι ειδικοί μελετούν και θαυμάζουν τη χειροτεχνία και τη λαϊκή μας τέχνη» (Βιομηχανική Επιθεώρησης 1963).

Στην τριμηνιαία έκδοση του ΕΟΤ «En Grece» γερμανός δημοσιογράφος αρθρογραφεί με τίτλο «La mode grecque» με δημιουργίες του σχεδιαστή Γιάννη Ευαγγελίδη (Ν.Μαχά 2010)

Ο Εθνικός Οργανισμός Ελληνικής Χειροτεχνίας εκδίδει το περιοδικό «Quality» στα αγγλικά με περιλήψεις στα γαλλικά και γερμανικά που ταξιδεύει στο εξωτερικό προβάλλοντας χειροτεχνήματα εμπνευσμένα από τη λαϊκή τέχνη μεταξύ των οποίων και το παραδοσιακό ένδυμα και κόσμημα. Επίσης ο Οργανισμός Προωθήσεως Εξαγωγών συμμετέχοντας σε διεθνείς εκθέσεις, προβάλλει στα περιπτερά του, στις μεγάλες βιοτεχνικές εκθέσεις και εκθέσεις Μόδας το παραδοσιακό ένδυμα και κόσμημα.

πηγή έμπνευσης!

Η ελληνική μόδα λειτουργεί σαν σημείο εθνικής ταυτότητας, αλλά συνάμα προάγει τον τουρισμό διαφημίζοντας τη χώρα στο εξωτερικό.

Το Λύκειο των Ελληνίδων συμμετέχει στο κίνημα αυτό οργανώνοντας επιδείξεις στο Ξενοδοχείο της Μεγάλης Βρετανίας που αποτελούν κοσμικό γεγονός και συγκεντρώνουν τις κυρίες και δεσποινίδες της «καλής» αθηναϊκής κοινωνίας. Στην πασαρέλα, πλάι από τις τοπικές παραδοσιακές φορεσιές του Λυκείου, παρατίθενται δημιουργίες εμπνευσμένες από τις αντίστοιχες φορεσιές. Πλάι στην Καραγκούνα παρουσιάζεται φόρεμα με κροσσωτό ποδόγυρο και παραδοσιακά μοτίβα.

Επίσης το τμήμα **Οικοτεχνίας του Λυκείου** δημιουργεί ρούχα για όλες τις ώρες από την κάπα για την εκδρομή μέχρι το βραδινό φόρεμα. (Ν. Μαχά - Μπιζούμπ, «Ο Βοσκός, η Σαρακατσάνα και η κάπα του βοσκού στην ελληνική μόδα», στο Ενδύεσθαι, ΠΑΙ 2010)

Μάλιστα ο Εθνικός Κίρκυκας 14.11.1963 γράφει:

«το Λύκειο δεν είναι μόνο ο θεματοφύλακας της ελληνικής παράδοσης αλλά ξέρει να την αξιοποιεί και να την προσαρμόζει στις σύγχρονες τάσεις ώστε το ένδυμα να γίνεται προσιτό, εύχρηστο χωρίς να θίγει τη γνησιότητά του».

Το 1970 η παραγωγή του υφαντού με παραδοσιακά σχέδια συνεχίζεται. Νίκος-Τάκης, Ελένη Λοϊσίου, Ελένη Δήμου στην Αθήνα, Ελένη Αρκου-

δογιάννη στο Βόλο, Αμαλία Φρόντζου στα Γιάννενα. Ταυτόχρονα, μαγαζιά με υφαντά ενδύματα εμφανίζονται στην Αθήνα «Ηλακάτη», «Ρόκα», κ.ά., ενώ οι νεαρές κεντούν με σταυροβελονιά πολύχρωμα μοτίβα και τα τοποθετούν στο μπούστο του υφαντού φουστανιού τους. Το μαγαζί της Κλειώς Μποστταντζόγλου, «CLIO'S», στο Χίλτον, κατακλύζεται από αυτές που ακολουθούν αυτή τη μόδα, κυρίως διανοούμενες και καλλιτέχνιδες, αλλά και από τις Ελληνοαμερικανίδες αστέρες που μένουν στο Ξενοδοχείο.

Παρά τις συντονισμένες προσπάθειες το κίνημα της ελληνικής μόδας με έμπνευση την παράδοση είχε ανταπόκριση σε μικρό κοινό

και στηρίχθηκε, αντιπροσωπεύοντας τη μόδα, την αλλαγή.

Ο Τσεκλένης (2000) πίστευε ότι η προσπάθεια δεν είχε διάρκεια γιατί,

«την παράδοση δεν μπορείς να την κάνεις φολκλόρ, για να την εκμεταλλευτείς και να την πουλήσεις εμπορευματικά, αλλά για να την εξελίξεις, σύμφωνα με τη ζωή».

Στις μέρες μας, βλέπουμε τις βιτρίνες να προβάλλουν το στυλ ethnic ακολουθώντας το τύπο του πουκαμίσου της λαϊκής φορεσιάς με γεωμετρικά κεντήματα στον ποδόγυρο, τα μανίκια και το μπούστο, να υιοθετούνται και να γίνονται «της μόδας». Η ποιότητα είναι μάλλον αμφίβολη, τα υφάσματα από τεχνητές ίνες, που δεν παύουν όμως να προσελκύουν πόσο μάλλον αν η τιμή είναι προσιτή και το προϊόν ανταγωνιστικό.

Η μελέτη και η καθημερινή εμπειρία μάς οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η γυναικεία ενδυμασία αντικατοπτρίζει την εικόνα της κοινωνίας μιας συγκεκριμένης εποχής, ανακυκλώνεται και κυοφορεί το συναισθηματικό κόσμο και την ευαισθησία της γυναικείας φύσης. 🌸🌸🌸

Γράφει η Κατερίνα Σιούτα - Παπαδοπούλου, έφορος Εθνικών Παραδόσεων και Λαογραφικού Αρχείου

«Μαντεία - Μαγεία» 1^ο Μέρος

Η Μαντική - μαγεία, ξεκίνησε από πρωτόγονους λαούς, που είχαν άγνοια και φόβο για την ίδια την ύπαρξή τους! Ανατολικοί λαοί όπως οι Βαβυλώνιοι, οι Χαλδαίοι, οι Ασύριοι, ασχολούνταν με τη μαντική-μαγεία, αλλά η πηγή όλης της αποκρυφιστικής διαδικασίας ήταν η Αίγυπτος και οι Ελληνικοί μαγικοί πάπυροι, προέρχονταν από την Αίγυπτο και αποκαλούνταν "Βίβλοι Αιγύπτου".

Στην Αρχαία Ελλάδα, σέβονταν τα Μαντεία, που ήταν αμέτρητα και θεωρούσαν σημαντικά, όσα ήταν αφιερωμένα σε Θεούς και Ήρωες. Η ανάγκη των ανθρώπων να προλάβουν κάθε κακό, άνοιγε τους δρόμους για χρησμούς των Μαντείων, οι οποίοι ήταν συνήθως διπλής ερμηνείας, που για να τους κατανοήσουν χρησιμοποιούσαν ειδικούς χρησμολόγους. Με αρχαιότερο το Μαντείο του Διός στη Δωδώνη και σημαντικότερα τα Μαντεία - πόλεις των Δελφών και του Απόλλωνα, που ήταν ο κατ'εξοχήν θεός της Μαντικής, τα Μαντεία λειτουργούσαν ως Ιερατεία και οι μάντιες ως ιερείς, που είχαν τη δυνατότητα να κατευθύνουν ο,τιδήποτε ακόμη και αν δεν ήταν νόμιμο ή εθιμοτυπικό...

Οι άνθρωποι στην Αρχαιότητα, αλλά και πολύ αργότερα στον Μεσαίωνα, παρατηρούσαν γύρω τους φαινόμενα δυσερμήνευτα, αναζητούσαν τα αίτια, τα μελετούσαν και με τη βοήθεια των μαντικών οδηγιών προχωρούσαν, όπως με τα αστέρια που δεν τα έφταναν για να τα δουν από κοντά και η φωτεινή νυχτερινή τους εμφάνιση ήταν μυστηριώδης... Θεώρησαν λοιπόν, ότι ο έναστρος ουρανός και ο ήλιος που τον θεοποίησαν - επιδρούσαν στη ζωή τους και παράλληλα με την εξέλιξη της Αστρονομίας στην αρχαία Αίγυπτο, καλλιεργήθηκε σιγά - σιγά και η Αστρολογία που θα συμβούλευε τους ανθρώπους για το καλό τους...

Δημιούργησαν λοιπόν τα ωροσκόπια, που είναι πολύ γενικά και σπάνια επαληθεύονται, αλλά ως σήμερα συνεχίζουν όλοι να τα διαβάζουν...

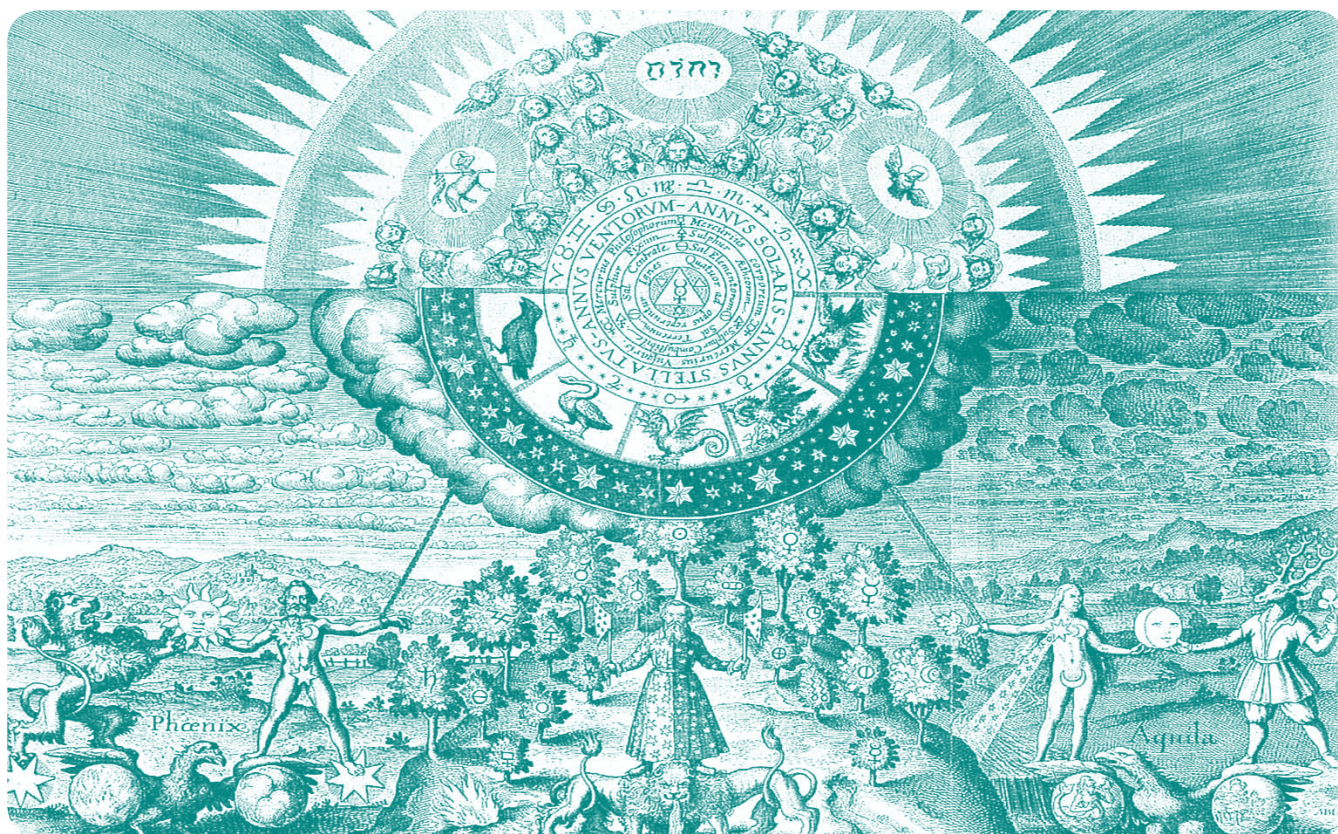

Έτσι βλέπουμε την Επιστήμη να συνυπάρχει με τη Μαγεία, την Ιατρική με τα Ιατροσόφια και τη Χημεία, την Αστρονομία με την Αστρολογία, τη Φιλοσοφία όπου ο Πυθαγόρας προσπάθησε με τη Μαγεία να ερμηνεύσει Κοσμογονικά γεγονότα και ο Πλάτωνας να πιστεύει στην ύπαρξη δαιμόνων...

Βασανισμένοι οι άνθρωποι από το παρελθόν, το παρόν και την αγωνία του μέλλοντος, ζητούσαν και ακόμη σήμερα ζητούν, κάπου να ακουμπήσουν τη φαντασία τους, γιατί στα προβλήματά τους ένοιωθαν τιμωρημένοι από υπερφυσικά, υπεράνθρωπα όντα και στη γαλήνη τους ένοιωθαν το μοιραίο να τους αγγίζει.

Πολύ αργότερα στη λαϊκή λατρεία, δημιουργήθηκε μείξη της Αρχαιοελληνικής Θρησκολατρίας και της Χριστιανικής διδασκαλίας, που φαίνεται στα έθιμα των γιορτών, όπου οι Χριστιανοί προσεύχονταν για να ζητήσουν βοήθεια και με τελετουργικά δρώμενα προσπαθούσαν να προσελκύσουν τη θεία εύνοια. Τάματα και φυλαχτά, που ήταν η πρώτη φροντίδα των γονιών στα παιδάκια, μετά τη γέννησή τους, όταν δεν ήταν αποτελεσματικά, απογοίτευαν τους ανθρώπους, που στην απελπισία τους κατέφευγαν στη μαντική - μαγεία.

...Και υπάρχουν πολλές μαντικές που τις επινόησαν οι άνθρωποι πιστεύοντας ότι τους βοηθούν... Η *Αστρομαντεία* που φανερώνει τα μελλούμενα με την κίνηση των άστρων. Η *Ονειρομαντεία* που εξηγεί τα όνειρα και από αυτά προφητεύει το μέλλον. Η *Αερομαντεία* που διαβάζει τους ανέμους την ώρα των χρησμών. Η *Αλεκτωρομαντεία* που είχε σχέση με τον τρόπο που ο πετεινός ραμφίζει την τροφή του. Η *Ορνιθομαντεία* που ήταν ιδιαίτερα δημοφιλής και εστίαζε τις παρατηρήσεις στο πέταγμα των πουλιών. Η *Αξινομαντεία* που αφορούσε τους γεωργούς και η μαντεία για τη σοδειά έβγαινε από την κίνηση της αξίνας. Η *Βελονομαντεία* όπου οι μάντιες διαβάζουν το μέλλον από τα σχήματα που δημιουργούν

οι βελόνες που έριχνε ο ενδιαφερόμενος. Η *Γυρομαντεία* κατά την οποία οι χρησμοί δίνονταν από περιστρεφόμενη μάντισσα. Η *Λεκανομαντεία* κατά την οποία ο μάντης παρατηρεί τη λάμψη κάποιων πολύτιμων λίθων, όταν πέφτουν σε λεκάνη με νερό. Η *Υδρομαντεία* ανάλογη με τη *Λεκανομαντεία* βασισμένη σε ένα ποτήρι νερό. Η *Δαιμονομαντεία* όπου οι μάντιες είχαν σχέση με πνεύματα τα οποία έδιναν πληροφορίες και συμβουλές. Η *Πηγομαντεία* που εφαρμόζουν και σήμερα στην Αγγλία, δίπλα σε πηγές νερών και οι μάντιες προφητεύουν το μέλλον ανάλογα με τον ήχο που κάνουν στα νερά τα αντικείμενα που ρίχνουν οι ενδιαφερόμενοι, η *Νεκρομαντεία* κατά την οποία καλούνται πνεύματα που καθοδηγούν τους μάντιες. Η *Μετωπομαντεία* που εξαρτάται από το σχήμα και τη μορφή του μετώπου. Η *Ομφαλομαντεία* κατά την οποία η μαμή μελετάει τον ομφάλιο λώρο και λέει στην επίτοκο πόσα παιδιά θα γεννήσει ακόμη. Η *Στοματομαντεία* όπου για το μάντη το κλειστό στόμα ομιλεί. Η *Ρινομαντεία* με παράλληλη προφητεία από το σχήμα της μύτης. Η *Χειρομαντεία* είναι πασίγνωστη ανά τους αιώνες και βασίζεται στις γραμμές της παλάμης. Η *Ονοματομαντεία* όταν το όνομα καθορίζει το μέλλον του ανθρώπου. Η *Πλατομαντεία* που προέρχεται από την πλάτη του αρνιού και δείχνει σε όσους τη διαβάζουν, τι θα συμβεί. Η *Πυρομαντεία* με το κυρί-

αρχο στοιχείο της φωτιάς. Η *Καφεμαντεία* που όλοι γνωρίζουν και μελετάει το κατακάθι του καφέ από το φλυτζάνι που χρησιμοποίησε ο ενδιαφερόμενος. Η *Χαρτομαντεία* επίσης γνωστή που τη χρησιμοποιούν σε όλο τον κόσμο. Η *Τεφρομαντεία* που χρησιμοποιούν τη στάχτη ακόμη και των τσιγάρων. Η *Τοπομαντεία* κατά την οποία υπολογίζουν τον τόπο της συνάντησης του μάντη με τον ενδιαφερόμενο... και λοιπές άλλες αμέτρητες μαντικές επινοήσεις, που μάντιες με επικοινωνιακό χάρισμα, χρησιμοποιούν και σήμερα καλώς ή κακώς, για προφητεία ή καθοδήγηση, κάποιες φορές προς ίδιον συμφέρον και κάποιες άλλες, για να στηρίξουν τις φοβίες και τις αδυναμίες των ανθρώπων και να βοηθήσουν με τον τρόπο τους, όσους τους εμπιστεύονται.

Βέβαια η μαντική, δεν είναι Επιστήμη και στη χώρα μας η μαγεία, δεν είχε ποτέ καθολική αποδοχή. Κι αυτό οφείλεται στο γεγονός του ρεαλιστικού πνεύματος των Ελλήνων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ☞ Κ. Δ. ΤΣΑΓΓΑΛΙΔΗΣ «Λαογραφία, Λαϊκή λατρεία-Μαγεία.»
- ☞ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΗΛΕΙΑΣ ΓΕΡΜΑΝΟΥ «Προλήψεις τινές και Δεισιδαιμονία»
- ☞ ΣΤΕΦΑΝΟΥ. ΗΜΕΛΛΟΥ «... Ως πηγή ειδήσεων περί μαγικών και δεισιδαιμονικών δοξασιών...»
- ☞ ΤΑΚΗΣ ΝΑΤΣΟΥΛΗΣ «Προλήψεις και Δεισιδαιμονίες»
- ☞ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΕΓΑ «Ζητήματα Ελληνικής Λαογραφίας»

Γράφει η Εύη Γκατσοπούλου, εκπαιδευτικός, Γενική Γραμματέας Λ.Ε.Ρ.

Μια επίσκεψη σε ένα μοναστήρι

Σε πολλές περιοχές της πατρίδας μας βρίσκονται χτισμένα εδώ και εκατοντάδες χρόνια πολλά μοναστήρια

ΜΟΝΗ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

Τα πιο φημισμένα μοναστήρια στην Ελλάδα είναι αυτά του Αγίου Όρους, στη Χαλκιδική, όπου μπορούν να επισκεφθούν μόνο άνδρες. Το κοντινότερο σε εμάς, στη Ραφήνα, είναι η Μονή Παντοκράτορος, Ταώ Πεντέλης.

Άλλα
χωμένα σε δασώδεις περιοχές,
κάποια κοντά στην απέραντη θάλασσά
μας, μέσα σε βράχους, σε χαράδρες, ψηλά στα
βουνά. Όλα σχεδόν κοντά στη φύση, εκεί που
ο άνθρωπος ζητά να ημερέψει την ψυχή του
και να επικοινωνήσει με τον Θεό.

Ξεναγηση στο Μοναστήρι

Μία ομάδα παιδιών θα μας ξεναγήσει στα μέρη ενός χριστιανικού μοναστηριού. Ας τους ακολουθήσουμε:

Ο ΠΥΡΓΟΣ

Εδώ είναι ο πύργος. Ένα κτίσμα στο κέντρο ή το ψηλότερο μέρος του μοναστηριού που χρησίμευε ως παρατηρητήριο

καθώς τα παλιότερα χρόνια πολλοί εχθροί, αλλόθρησκοι, έκαναν επιθέσεις και λεπλατούσαν τα μοναστήρια.

Η ΠΥΛΗ

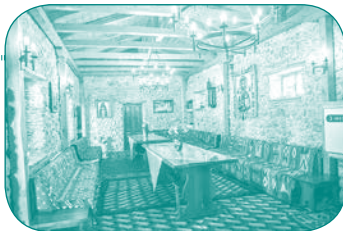
Από αυτή τη μεγάλη πόρτα, που ονομάζεται πύλη, μπαίνουμε στον περίβολο του μοναστηριού. Η πύλη ήταν μία, το πολύ δύο, και όπως παρατηρείτε, είναι φτιαγμένη από ξύλο και σιδερένιους δοκούς.

Ο πορτάρης την κλειδώνει στη δύση του ηλίου και παραδίδει τα κλειδιά στον ηγούμενο, τον «αρχηγό» της μονής.

Θα αναρωτιέστε πού κοιμούνται οι μοναχοί ή οι μοναχές. Στα κελιά. Σε αυτά τα μικρά ορθογώνια, ή τετράγωνα δωμάτια, στους ορόφους του κτίσματος, με ελάχιστα έπιπλα και εικόνες.

Το ΑΡΧΟΝΤΑΡΙΚΙ

Όταν επισκεφθείτε, παιδιά, ένα μοναστήρι, ο χώρος που θα σας αποδεχθούν ονομάζεται αρχονταρίκι και βρίσκεται κοντά στην είσοδο των μονών. Εκεί θα κεραστείτε, θα δροσιστείτε με νερό, μπορείτε ακόμη να φιλοξενηθείτε στα υπνοδωμάτια το βράδυ.

Το ΚΑΘΟΛΙΚΟ

Για να προσευχηθείτε και να παρακολουθήσετε τη Θεία Λειτουργία θα μπείτε στο καθολικό, δηλαδή τον κυρίως ναό που αποτελείται από το νάρθηκα, το ναό, το ιερό βήμα.

Το πάτωμα και οι τοίχοι ως το μέσον καλύπτονται με μάρμαρο, ενώ οι αγιογραφίες έχουν συνήθως συγκεκριμένα θεματολογία. Βέβαια μπορείτε να προσκυνήσετε και τα παρεκκλήσια που υπάρχουν σε κάθε μονή.

Μικρούς μας φίλους...

Η ΤΡΑΠΕΖΑ

Συνήθως απέναντι από το καθολικό συναντούμε την **τράπεζα** δηλαδή τον χώρο που οι μοναχοί και οι μοναχές τρώνε. Έχει μακρόστενο σχήμα και μεγάλα τραπέζια. Στη μια στενή πλευρά του τραπεζιού κάθεται ο ηγούμενος. Οι τοίχοι διακοσμούνται από τοιχογραφίες, κυρίως με θέμα τον Μυστικό Δείπνο, τη φιλοξενία του Αβραάμ κ.α.

Κοντά στην τράπεζα είναι τα **μαγειρεία**. Πάνω στην εστία βρίσκεται η **εσχάρα**, το σημείο που καίει η φωτιά. Πάνω από την εσχάρα, βλέπετε, ότι κρεμούν τη χύτρα που κατεβαίνει με τροχαλία, ώστε να μαγειρευτεί το φαγητό. Το μαγείρεμα αναλαμβάνουν οι καλόγεροι που ακολουθούν πιστά τις επιταγές των νηστειών.

Θα αναρωτιέστε πού πλένονται οι μοναχοί ή οι μοναχές. Μα φυσικά στα **λουτρά!** Όμως πόσες φορές το μήνα θα πλένονται το ορίζει ο κανονισμός του κάθε μοναστηριού. Πολλές φορές και λαϊκοί πλένονταν στα λουτρά της μονής πληρώνοντας κάποιο αντίτιμο. Το νερό ζεστανόταν με φωτιά και έπειτα διοχετευόταν στη δεξαμενή.

ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΗ ΣΥΝΤΑΓΗ

Θα σας ενδιέφερε μια **μοναστηριακή συνταγή** γραμμένη από τον Γραμματικό κ.Θόδωρο Φτωχοπρόδρομο;

Ονομάζεται **Αγιοζούμι**. «Γεμίζουμε τη χύτρα ως πάνω με νερό, βάζουμε κρεμμύδια, 20 κεφάλια. Βαπτίζονται όλα αυτά με την επίκληση της Αγίας Τριάδας. Δηλαδή

στάζει τρεις φορές ο μάγειρας λάδι, βάζει λίγο θυμάρι για μυρωδιά και χύνει το ζωμό πάνω σε ψωμί. Αυτό μας το δίνουν να το φάμε και λέγεται «αγιοζούμι».

ΜΟΝΑΣΤΙΚΗ ΖΩΗ

Η καθημερινή μοναστική ζωή έχει συγκεκριμένο πρόγραμμα που στηρίζεται στον **τυπικό, στον εσωτερικό κανονισμό** του μοναστηριού. Κάτι δηλαδή σαν τους κανόνες και το πρόγραμμα που πρέπει να τηρείτε εσείς τα παιδιά σε μια κατασκίνωση. Ο Ωρολόγος έχει το καθήκον να ξυπνά τους **αφυπνιστές** δηλαδή τον επίσημο μονάρχη που χτυπά το ξύλινο σήμαντρο και τον **κανδηλανάφτη** που ξυπνά τους μοναχούς στα κελιά και τους δίνει κεριά. Όλοι παρακολουθούν τον όρθρο, τη λειτουργία, τον εσπερινό, το απόδειπνο. Τρώνε αργότερα το «άριστον» και το δείπνο.

ΝΕΟΙ ΚΑΛΟΓΕΡΟΙ

Τα νεαρά καλογερόπαιδα, πρέπει να σας πω, που ζούσαν δοκιμαστικά για λίγο στο μοναστήρι, έπαιζαν και παιχνίδια, όπως πάλη, το χορό και τα κλοτσάτα.

ΤΑ ΡΟΥΧΑ ΤΩΝ ΜΟΝΑΧΩΝ

Τέλος εγώ θα σας ενημερώσω για την ενδυματολογία των μοναχών. Στο κεφάλι φορούν την **καμαλαύκα** (μαντίλι). Το εξωτερικό ρούχο είναι ο **μανδύας**, από κάτω το **μάτιον**, πιο μέσα το **περιονήθιον**, από κάτω το **υποκάμισον**. Τις γάμπες σκεπάζουν με τα μάλλινα **ορθάρια** και στα πόδια φορούσαν ή τα χαμηλά **καλλίγια κούντουρα**, τα **βαθειά** (σαν χαμηλές μπότες) ή τέλος οι βοσκοί τα **τζαγγιά**, ψηλά παπούτσια.

Μετά την περιήγησή μας θα ήταν ενδιαφέρον να δούμε τι θυμάστε από τις νέες λέξεις-ορολογίες του μοναστηριού. Αν συμπληρώσετε την αντιστοίχιση θα το διαπιστώσετε.

1. ☐ Αρχονταρίκι	☐ Γνωστή συνταγή για μοναχούς
2. ☐ Χύτρα	☐ Δωμάτιο υποδοχής του μοναστηριού
3. ☐ Αγιοζούμι	☐ Σκεύος μαγειρείου
4. ☐ Αφυπνιστής	☐ Είδος ρούχου μοναχών
5. ☐ Καμαλαύκα	☐ Ρόλος που αναλαμβάνει ένας μοναχός

Γράφει η Χριστίνα Παναγιώτου, πρόεδρος του Λ.Ε.Ρ.

Εκδηλώσεις και δραστηριότητες του Λυκείου των Ελληνίδων Ραφίνας

Από το Ημερολόγιο του Λ.Ε.Ραφίνας!! Το φυλλομετράμε από το τέλος Μαρτίου 2017, που τυπώθηκε το τελευταίο τεύχος του περιοδικού μας, ως το Δεκέμβριο της έκδοσης του τωρινού... Πολλές και σημαντικές εκδηλώσεις. Τις κρατάμε με μια απλή αναφορά σ' αυτή τη σελίδα.

1^η Απριλίου, Σάββατο πρωί. Τα «Λαζαράκια», κάλαντα του Λαζάρου από τα νήπια του Μουσικοκινητικού τμήματος του Λ.Ε.Ρ. στο σπίτι της Τρίγλιας, παρουσία του Δημάρχου και σε σπίτια του «συνοικισμού» της Ραφίνας.

1^η Απριλίου, Σάββατο απόγευμα. Σεμινάριο Κυπριακών χορών από τον Κυριάκο Ζίττη και Γλέντι με ζωντανή Μουσική στην μεγάλη αίθουσα του 1^{ου} Δημοτικού Σχολείου Ραφίνας.

7-8-9 Απριλίου Τριήμερη Εκδρομή στη Βέροια για παρακολούθηση του εθίμου «Λαζαρίνες» στο Ρουμλούκι Ημαθίας και στα χωριά Μελίκη και Μακρυχώρι. Συμμετείχαν κυρίως οι μικροί μαθητές του Λ.Ε.Ρ. με τους γονείς τους.

17-23 Απριλίου. Επταήμερη Εκδρομή στη Μαύρη Θάλασσα, την άλλοτε Ελληνική Βουλγαρία με αρχηγό και ξεναγό τον Θεοδωρή Κοντάρα, φιλόλογο, ερευνητή της Ιστορίας του Ελληνισμού.

20 Απριλίου, Πέμπτη. Εγκαίνια Έκθεσης των μαθητών των τμημάτων Ζωγραφικής του Λ.Ε.Ρ. στο Πνευματικό Κέντρο Ραφίνας σε συνεργασία με τον ΔΟΠΑΠ Ραφίνας- Πικερμίου. Η Έκθεση διήρκεσε 7 μέρες. Είχε πολύ ενδιαφέρον και μεγάλη προσέλευση κόσμου.

30 Απριλίου. Το κυριακάτικο απογευματινό του Απριλίου στο χώρο της Ίματιοθήκης του Λ.Ε.Ρ. με θέμα «Η Ιστορία της Γυναίκας φορεσιάς από την Αρχαιότητα ως σήμερα».

6 Μαΐου. Συμμετοχή της μικρής χορευτικής ομάδας του Λ.Ε.Ρ. στο μαθητικό φεστιβάλ του Δήμου και του Σώματος Ελληνικού Οδηγισμού.

7 Μαΐου. Επίσκεψη-ξενάγηση στο σπίτι-μουσείο της Αγίας Φιλοθέης.

14 Μαΐου. Κυριακή βράδυ. Μεγάλη εκδήλωση της χορωδίας του Λ.Ε.Ρ. με τίτλο «Στις άκρες του Ελληνισμού» στο αμφιθέατρο του Γυμνασίου Ραφίνας.

29 Μαΐου, ημέρα Δευτέρα. Επέτειος της Άλωσης. Ομιλία της κ. Μαρίας Ευθυμίου, καθηγήτριας Πανεπιστημίου, με θέμα. Μεγάλες τομές της Ανθρώπινης Ιστορίας».

17 Ιουνίου. Μεγάλη παράσταση της Χορευτικής ομάδας στο χώρο του ΚΑΑΥ (κατασκηνώσεις στρατού), στον Άγιο Ανδρέα.

23-25 Ιουνίου. Τριήμερη Εκδρομή στην Ξάνθη για το Παιδικό Φεστιβάλ παραδοσιακού χορού στο ακριτικό Άβατον. Πήρε μέρος η μικρή χορευτική ομάδα του Λ.Ε.Ρ., χορευτές 12-15 χρονών. Τα παιδιά καταχει-

Με την ιστορικό Μαρία Ευθυμίου, στην ομιλία της, στο Λ.Ε. Ραφίνας (29 Μαΐου 2017)

ροκορτίθηκαν για την άψογη ενδυματολογική και χορευτική τους εμφάνιση.

25 Ιουλίου. Πλαισίωση της εικόνας της Αγίας Παρασκευής από μαθητές της χορευτικής ομάδας στην λιτανεία και τον εορτασμό της, που πραγματοποιεί κάθε χρόνο ο σύλλογος Πευκώνα Ραφίνας.

25 Ιουλίου, το βράδυ. Αναχώρηση της Χορευτικής ομάδας και πολλών συνοδών της, μελών του ΔΣ και φίλων του

Λ.Ε.Ρ. για τη Ρουμανία. Πενθήμερη εκδρομή του ΛΕ Ραφίνας για τη συμμετοχή της χορευτικής ομάδας στο διεθνές Φεστιβάλ χορών στο Βυζαυ, όπου οι χορευτές του Λ.Ε.Ρ. ξεχώρισαν. Έγιναν οι καλύτεροι πρεσβευτές της ελληνικής χορευτικής παράδοσης στην Ρουμανία, τη χώρα με τις ελληνικές παροικίες και την έντονη παλιότερα δράση του ακμαίου εκεί ελληνικού στοιχείου.

1^η Σεπτεμβρίου 2017. Εμφάνιση της Χορευτικής ομάδας στο ίδρυμα «Σταύρος Νιάρχος» στην έναρξη Ιατρικού συνεδρίου.

7 Σεπτεμβρίου 2017. Πολλές μαθήτριες και μαθητές του Λ.Ε.Ρ. με φορεσιές Τρίγλιας Μ. Ασίας συνόδευσαν την εικόνα της Παντοβασιλίσσας Ραφίνας στην λιτανεία της παραμονής της μεγάλης γιορτής της.

9 Σεπτεμβρίου 2017. Χοροί από τη χορευτική ομάδα στο «Σπίτι της Τρίγλιας» στη μεγάλη γιορτή, αφιερωμένη στο Χρυσόστομο Σμύρνης, που καταγόταν από την Τρίγλια Μ. Ασίας.

10 Σεπτεμβρίου 2017. Συμμετοχή του Λ.Ε.Ρ. στα Χρυσόστομεια, τη μεγάλη πολυήμερη γιορτή της Ραφίνας με χορούς Ιονίου και Αιγαίου από τη χορευτική ομάδα.

22-23-24 Σεπτεμβρίου 2017. Συμμετοχή 12 μελών του ΛΕ Ραφίνας στο Πανελλήνιο Συνέδριο του Λυκείου των Ελληνίδων στην Ξάνθη.

1^η Οκτωβρίου 2017. Στο Γάμο μαθήτριας της χορευτικής ομάδας παραβρέθηκαν συμμαθήτριες, η δασκάλα Αγγελική Καραγιώργου και μέλη του Λ.Ε.Ρ. Συνόδευσαν τη νύφη με παραδοσιακές φορεσιές και παραδοσιακά τραγούδια (μπρατίμια).

22 Οκτωβρίου 2017. Αφήγηση λαϊκών παραμυθιών για μικρούς και μεγάλους από την Μαρία Μπάκα. Στο λαούτο ο Γιώργος Γενναίος. Τραγούδι ο Γ. Γενναίος και η Ειρήνη Τεννέ.

4 Νοεμβρίου 2017. Μονοήμερη εκδρομή του Λ.Ε.Ρ. στη Θήβα και Αλίαρτο. Ξενάγηση στο Μουσείο Θηβών.

21 Νοεμβρίου 2017. Παραδοσιακό γλέντι για τα Πολυσπόρια, με ζωντανή μουσική και πολύ χορό. Για τη γιορτή της Παναγίας Μεσοσπορίτισσας!

23 Νοεμβρίου 2017. Παρουσίαση του βιβλίου της Ιώς Τσοκώνα με τίτλο «Στα χρόνια της Κιοσέ Σουλτάν». Για το βιβλίο μίλησαν ο φιλόλογος, Θεοδωρής Κοντάρας και η συγγραφέας. 🌸🌸🌸